

BOSNA I HERCEGOVINA

**DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU**

IZVJEŠTAJ O RADU
DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU
U 2011. GODINI

Bosna i Hercegovina

**DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU**

**IZVJEŠTAJ O RADU
DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU
U 2011. GODINI**

Tuzla, decembar 2011. godine

Sadržaj

1.	UVOD.....	1
2.	SASTAV I ORGANIZACIJA RADA DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE.....	3
3.	KLJUČNE AKTIVNOSTI.....	5
3.1	Pravila DERK-a	5
3.2	Dokumenta koja odobrava DERK	8
3.3	Postupci izdavanja licenci	10
3.4	Praćenje aktivnosti licenciranih subjekata	11
3.5	Tehnički aspekt rada elektroenergetskog sistema	12
3.6	Postupci odobrenja tarifa.....	14
3.7	Tržište električne energije	17
3.8	Energetska statistika.....	23
3.9	Ostale aktivnosti.....	25
4.	MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI.....	28
4.1	Energetska zajednica.....	28
4.2	Regionalna asocijacija energetske regulatora – ERRA	35
4.3	Meditranska radna grupa za reguliranje električne energije i prirodnog gasa – MEDREG	36
4.4	Međunarodna konfederacija energetske regulatora – ICER	38
4.5	Međunarodna mreža energetske regulatora – IERN.....	38
5.	REVIZIJSKI IZVJEŠTAJ	40
6.	OSNOVNI PRAVCI AKTIVNOSTI U 2012. GODINI	42
PRILOZI		
A:	Osnovni podaci o elektroenergetskom sistemu Bosne i Hercegovine	45
B:	Osnovni elektroenergetski pokazatelji Bosne i Hercegovine.....	46
C:	Karta elektroenergetskog sistema Bosne i Hercegovine	47

1. UVOD

Aktivnosti u energetsom sektoru Bosne i Hercegovine koje su obilježile i 2011. godinu odnose se na prihvatanje evropskih energetske tržišnih principa. Sigurnost snabdijevanja, konkurencija i održivost predstavljaju imperativ u primjeni nove energetske pravne tečevine Evropske unije o internom energetsom tržištu.

Kao dio ovih aktivnosti odlukom Državne regulatorne komisije za električnu energiju napušten je dosadašnji koncept tarifiranja prijenosnih usluga i tekst važeće *Metodologije za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, rad nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge* usklađen sa Uredbom 1228/2003/EC o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije. Ova promjena u pravnom i regulatornom okviru formalno je ispunjenje još jedne obaveze BiH u provedbi pravne tečevine Evropske unije (u daljnjem tekstu: *acquis* EU) i ostvarenju zajedničkih ciljeva Energetske zajednice. Na žalost, novi regulatorni pristup još nije mogao biti primijenjen zbog nedonošenja odluka o tarifama za usluge prijenosa električne energije i rad nezavisnog operatora sistema.

U ovoj je izvještajnoj godini DERK iskoristio svoja zakonom proširena i upotpunjena ovlaštenja da razvije cjelovit regulatorni okvir za snabdijevanje električnom energijom kupaca u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine koje se na ovom prostoru do sada obavljalo u uvjetima nepotpune regulative. Izdavanjem odgovarajuće licence Javnom preduzeću "Komunalno Brčko" omogućeno je obavljanje djelatnosti distribucije i snabdijevanja električnom energijom u jedinstvenom elektroenergetskom sistemu BiH. Kupcima je osiguran slobodan pristup elektroenergetskoj mreži i snabdijevanje električnom energijom pod jednakim uvjetima. Donošenjem niza propisa prostor Brčko Distrikta BiH je ne samo integriran u jedinstveni regulatorni okvir i tržište električne energije BiH, već svojim rješenjima u pogledu korištenja garantiranih prava određenih kategorija kupaca na slobodan izbor snabdjevača prednjači u prilagođavanju tržišnog ambijenta zahtjevima evropske prakse.

Elektroenergetski sistem BiH je radio stabilno i tokom 2011. godine, iako u bitno težim uvjetima od prošlogodišnjih. Nepovoljne hidrološke prilike tokom cijele godine značajno su smanjile obim proizvedene električne energije iz hidroelektrana (4.326 GWh ili 46% manje u odnosu na prethodnu godinu). Mada je historijski rekordna proizvodnja ostvarena u termoelektranama od 9.588 GWh ove pokazatelje djelimično kompenzirala, ukupno ostvarena proizvodnja od 14.049 GWh je ipak bila niža za oko 2.000 GWh (13%).

Ukupno ostvarena potrošnja, najveća do sada, iznosila je 12.593 GWh, odnosno 2,7% više nego u prethodnoj godini.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) je nezavisna institucija Bosne i Hercegovine, koja djeluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i ravnopravnosti, i ima jurisdikcije i odgovornosti nad prijenosom električne energije, operacijama prijenosnog sistema i međunarodnom trgovinom električnom energijom, kao i nad proizvodnjom, distribucijom i snabdijevanjem kupaca električne energije u Brčko Distriktu BiH.

DERK je neprofitna institucija i finansira se iz regulatornih naknada koje plaćaju licencirani subjekti.

Kupci priključeni na prijenosnu mrežu preuzeli su 2.758 GWh (9,8% više nego u 2010. godini), a kupci na distributivnoj mreži 9.475 GWh (0,8% više). Ukupna prodaja kupcima u BiH povećana je za 3,4% i iznosila je 11.008 GWh. U 2011. godini izvoz električne energije značajno je smanjen, kao posljedica smanjene proizvodnje. Ukupno je izvezeno 2.586 GWh, što je tek polovina od vrijednosti izvoza iz prethodne godine. Registrirani tranzit električne energije preko prijenosne mreže BiH iznosio je 2.329 GWh, što je smanjenje od 15% u odnosu na prethodnu godinu.

Maloprodajno tržište električnom energijom u BiH i dalje karakterizira dominacija elektroprivreda koje tradicionalno snabdijevaju 1.459.624 kupaca, svaka na svom (*de facto* ali ne i *de iure*) ekskluzivnom geografskom području.

Nezavisni operator sistema u BiH ostvario je očekivane prihode i rashode. Elektroprijenos BiH je poslovao stabilno i profitabilno na nivou svojih standardnih godišnjih ostvarenja ali i dalje sa neefikasnom upravljačkom strukturom. Uprava i Upravni odbor su, i pored insistiranja DERK-a, propuštali da donose i takve odluke koje su isključivo u njihovoj kompetenciji, a ne Skupštine akcionara/dioničara Kompanije. Tako npr. Kompanija i dalje nerazumno propušta ostvarivati dodatne finansijske prihode neoročavanjem do sada akumuliranih sredstava deponiranih na računima i sprječava pristup brojilima u Operativnom području Banja Luka kao i na dijelu međudržavnih dalekovoda. Neadekvatan pristup brojilima uzrokuje smanjenje kvaliteta upravljanja elektroenergetskim sistemom, otežava balansiranje sistema BiH unutar kontrolnog bloka SHB (Slovenija-Hrvatska-BiH) i primorava operatora sistema da koristi manje kvalitetan skup podataka u obračunu pomoćnih usluga.

Pred relevantnim kreatorima politike i vlasnicima Kompanije je teška i neodloživa zadaća da osiguraju funkcionalan rad Kompanije ispostavom preciznih zahtjeva i jasnih poruka svima, prije svega Upravi i Upravnom odboru, koji su najodgovorniji za daljnji napredak i razvoj Kompanije, u interesu akcionara/dioničara i svih korisnika elektroenergetskog sistema BiH.

Izveštaj o radu DERK-a u 2011. godini omogućava pregled ciljeva više programa i projekata raznih institucija a naročito Evropske komisije i Energetske zajednice, koji podupiru realizaciju obaveza energetskog sektora BiH.

Revizijski izvještaj za još jednu poslovnu godinu ukazuje da DERK racionalno raspolaže svojim sredstvima, na tragu preporuka i zahtjeva nadležnih radnih tijela i oba doma Parlamentarne skupštine BiH, objektivno i istinito prikazujući njihov utrošak i stanje.

2. SASTAV I ORGANIZACIJA RADA DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE

Državnu regulatornu komisiju za električnu energiju je osnovala Parlamentarna skupština BiH donošenjem Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH i imenovanjem članova Komisije.

Članovi Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine su:

- Mirsad Salkić, sa drugim mandatom od 5 godina (od 30. decembra 2009. do 29. decembra 2014. godine) i
- Nikola Pejić, sa mandatom od 5 godina (od 25. septembra 2007. do 24. septembra 2012. godine).

Član Komisije iz Republike Srpske je

- Milorad Tuševljak, sa mandatom od 5 godine (od 10. augusta 2011. do 9. augusta 2016. godine).

Do izbora gospodina Tuševljaka, funkciju člana Komisije obavljao je mr Vladimir Dokić.

Od uspostave DERK-a članovi Komisije se na ravnopravnoj osnovi rotiraju na funkciji predsjedavajućeg svake godine. Ovu funkciju do 30. juna 2011. godine obavljao je Mirsad Salkić. Nikola Pejić aktuelni je predsjedavajući Komisije do 30. juna 2012. godine.

Rad Državne regulatorne komisije za električnu energiju organiziran je u četiri sektora:

- Sektor za tarife i tržišta,
- Sektor za licence i tehničke poslove,
- Sektor za pravne poslove,
- Sektor za finansijsko-administrativne poslove.

DERK korištenjem raznovrsnih oblika nadgradnje znanja i iskustva, odnosno jačanjem svojih stručnih kapaciteta prati zahtjeve regulatorne prakse. Nova znanja se stječu na različitim strukovnim savjetovanjima, konferencijama i tematskim seminarima, u zemlji i inostranstvu, kao i učenjem na daljinu (*distance e-learning*). Posebno se koriste obrazovni programi Regionalne asocijacije energetskih regulatora (ERRA) i Škole regulacije u Firenci (FSR). Permanentan doprinos stručnom usavršavanju predstavljaju i posebne radionice u organizaciji Sekretarijata Energetske zajednice, a specifičan segment stručnog usavršavanja u 2011. godini odnosio se na program Diplomatske akademije u Beču, koja je u saradnji sa institucijama Energetske zajednice organizirala zapaženu obuku o diplomaciji u sektoru energije.

DERK će i dalje ljudske potencijale razvijati kroz već afirmirane ali i kroz nove metode obuke, te upotrebu savremene tehničke opreme. Opravdanost ovakvog opredjeljenja potvrđuju do sada

Izveštaj o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju u 2010. godini, razmatran je i usvojen na sjednicama oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine,

- *na 7. sjednici Predstavničkog doma održanoj 27. jula 2011. godine*
- *i na 5. sjednici Doma naroda održanoj 14. septembra 2011. godine.*

stečena profesionalna znanja i iskustva iz regulatorne prakse, koje osoblje sa uznapredovanim informatičkim, komunikacijskim i prezentacijskim vještinama sve uspješnije izlaže i na regionalnim međunarodnim strukovnim skupovima.

Pored stručnog usavršavanja svojih zaposlenika, DERK je, na adekvatan način, informirao i prenosio iskustva iz regulatorne prakse zaposlenicima reguliranih kompanija, a učestvovao je i u stručnom usavršavanju osoblja drugih regulatornih tijela u regiji.

U izvještajnom periodu je samo tehnički neispravna ili otpisana i funkcionalno zastarjela oprema zamijenjivana novom i to kupljenom po povoljnijim cijenama od planiranih, a u funkciji smanjenja rashoda DERK-a odustalo se od korištenja nekih manje naprednih računarskih programa.

U radu DERK-a stvaraju se velike količine raznovrsne dokumentacije. Broj dokumenata i informacija je u stalnom porastu. Čuvanje, vrednovanje, izlučivanje i zaštitu registratorske građe DERK kao njen stvaralac organizira pod stručnim nadzorom Arhiva Bosne i Hercegovine. Ovakva kooperacija omogućava da se ovi procesi odvijaju po strukovnim principima, znanjima i preporukama i kroz međusobno upoznavanje dviju institucija.

3. KLJUČNE AKTIVNOSTI

Tokom 2011. godine Državna regulatorna komisija za električnu energiju održala je 17 redovnih sjednica i 27 internih sastanaka, te organizirala šest javnih rasprava, od kojih su tri imale formalni karakter.

U izvještajnom periodu Komisija je usvojila ili odobrila više dokumenata. Ovaj izvještaj predstavlja najznačajnije od njih koji su, u pravilu, usvajani kroz procese javnih rasprava.

Otvorenost uvidu javnosti kroz konsultacije i komunikaciju sa svim zainteresiranim članovima stručne ali i šire javnosti temeljna je orijentacija Komisije koja pomaže provjeri ispravnosti predloženih rješenja prije njihovog konačnog usvajanja. Praksu međusobne razmjene pribavljenih komentara javnosti, u istim ili sličnim postupcima, primjenjuju sva tri regulatorna tijela za električnu energiju u Bosni i Hercegovini.

3.1 Pravila DERK-a

Odluka o izmjeni Metodologije za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge

Metodologija za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, rad nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge, usvojena u junu 2005. godine, omogućava da se na pravednoj osnovi odrede cijene za usluge korištenja prirodnog monopola i istodobno osiguraju reguliranim kompanijama prihodi, koji su im potrebni za normalan rad.

Uzimajući u obzir evropsku regulativu i praksu u oblasti tarifiranja usluga koje pružaju nacionalni operatori prijenosnog sistema, DERK je procijenio da su se stekli uvjeti za usklađivanje koncepta tarifiranja ovih usluga sa odredbama Uredbe 1228/2003/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. godine, o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije. Sa ovim ciljem DERK je na sjednici održanoj 6. septembra 2011. godine usvojio *Odluku o izmjenama i dopunama Metodologije za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge*.

Prilikom donošenja Odluke DERK je bio svjestan odredbi Uredbe 714/2009/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. jula 2009. godine, o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije, kao i odredbi Smjernica Evropske komisije 838/2010 od 23. septembra 2010. godine o mehanizmu kompenzacije između operatora prijenosnog sistema i

Na redovnim sjednicama razmatraju se i utvrđuju akta iz regulatorne nadležnosti u skladu sa zakonom propisanim ovlaštenjima, a na internim sastancima se razmatraju pitanja i usvajaju akti organizacijsko-administrativne prirode.

U cilju pribavljanja komentara zainteresiranih lica i javnosti na pravila i propise, ili bilo koji drugi dokument, DERK organizira opću raspravu. U cilju rješavanja tehničkih pitanja u toku postupka i obrade proceduralnih ili suštinskih pitanja, održava se tehnička rasprava. U cilju utvrđivanja odlučujućih činjenica na osnovu kojih bi DERK mogao riješiti spor ili određene zahtjeve, održava se formalna rasprava.

Redovne sjednice i sve vrste javnih rasprava su otvorene za javnost.

zajedničkom regulatornom pristupu kod tarifiranja prijenosa električne energije.

Sekretarijat Energetske zajednice pozdravio je donošenje ove Odluke prepoznavajući spremnost bosanskohercegovačkih institucija da idu u korak sa provedbom Ugovora o uspostavi Energetske zajednice.

Radi lakše primjene Metodologije nakon nekoliko njenih izmjena DERK je sačinio Prečišćeni tekst ovog dokumenta i objavio ga u “Službenom glasniku BiH”, broj 93/11.

Uređenje regulatornog okvira za snabdijevanje električnom energijom kupaca u Brčko Distriktu BiH

Promjenama Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH, kao i još nekoliko zakonâ u toku 2009. i 2010. godine, regulacija snabdijevanja električnom energijom kupaca u Brčko Distriktu BiH, kao posebnom i do tada nepotpuno reguliranom dijelu jedinstvenog BiH tržišta, povjerena je državnom regulatoru.

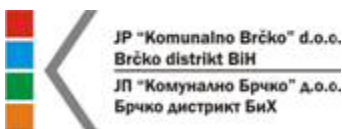
Tako je nastala obaveza Državne regulatorne komisije za električnu energiju da razvije svu odgovarajuću regulativu i u djelatnostima proizvodnje, distribucije i snabdijevanja električnom energijom na ovom dijelu tržišta električne energije BiH. Državna regulatorna komisija je to najprije početkom 2011. godine učinila na privremenoj osnovi donošenjem pravila o proceduri za izdavanje privremenih licenci za obavljanje ovih djelatnosti i o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za nekvalifikovane kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH.

Krajem 2011. godine regulaciju u elektroenergetskom sektoru Brčko Distrikta BiH Državna regulatorna komisija je završila donošenjem propisa na trajnim osnovima.

Pravilnik o izdavanju privremenih licenci za obavljanje djelatnosti distribucije i snabdijevanja električnom energijom u Brčko Distriktu BiH

Ovim Pravilnikom propisana je procedura za izdavanje privremenih licenci za obavljanje djelatnosti distribucije i snabdijevanja električnom energijom, za postojeće pravno lice sa sjedištem u Brčkom, koje obavlja javnu uslugu distribucije i snabdijevanja električnom energijom u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.

Temeljem ovih pravila izdata je privremena licenca Javnom preduzeću za komunalne djelatnosti “Komunalno Brčko”.

Pravilnik o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za nekvalifikovane kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH

U skladu sa naprijed pomenutim proširenim nadležnostima koje se odnose na djelatnosti proizvodnje, distribucije i snabdijevanja kupaca električne energije u Brčko Distriktu BiH, usvojen je i *Pravilnik o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za nekvalificirane kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH*. Ovaj dokument je definirao pristup u donošenju privremene tarife u periodu do donošenja tarifa na osnovu metodologije koja regulira izradu tarifa za korisnike distributivnog sistema i tarifa za nekvalificirane kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH.

Metodologija za izradu tarifa za usluge distribucije električne energije u Brčko Distriktu BiH i Odluka o snabdijevanju kvalifikovanih kupaca električnom energijom u Brčko Distriktu BiH

Nakon uspostave privremenih tarifa DERK je pristupio izradi dokumenata koja će regulirati tarife za korištenje distributivne mreže i tarife za snabdijevanje kupaca u kategoriji domaćinstva na području Brčko Distrikta BiH. Za razliku od ostalih kupaca, a u skladu sa odredbama Ugovora o uspostavi Energetske zajednice, kupci iz kategorije domaćinstva izlaze na tržište električne energije tek od 1. januara 2015. godine, do kada će se njihovo snabdijevanje odvijati u režimu reguliranih tarifa.

Nakon provedenog postupka i održane javne rasprave, 26. oktobra 2011. godine donijeti su *Metodologija za izradu tarifa za usluge distribucije električne energije u Brčko Distriktu BiH* i *Odluka o snabdijevanju kvalificiranih kupaca električnom energijom u Brčko Distriktu BiH*.

Ova odluka omogućava uvođenje i uređenje tržišta električne energije i na području Brčko Distrikta BiH, čime su kupci električne energije na ovom području dobili ista prava i mogućnosti kao i kupci električne energije u ostalom dijelu Bosne i Hercegovine. Pored toga, Odluka predstavlja i korak dalje u kreiranju ambijenta za nesmetano nadmetanje tržišnih subjekata, a sve u cilju da kupci električne energije dobiju maksimalan kvalitet usluga po minimalnim cijenama.

3.2 Dokumenta koja odobrava DERK

Indikativni plan razvoja proizvodnje za period 2012. – 2021. godina

Indikativni plan razvoja proizvodnje se izrađuje svake godine za desetogodišnji period. Svrha plana je da informira sadašnje i buduće korisnike elektroenergetskog sistema o potrebama i postojećim projektima izgradnje novih proizvodnih kapaciteta. Istodobno, ovaj plan koristi se i kao jedan od osnova za izradu *Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže u Bosni i Hercegovini*, koji se, obuhvatajući i problematiku novih prekograničnih vodova, također treba izrađivati svake godine pokrivajući period od deset godina.

Osnovni cilj Indikativnog plana razvoja proizvodnje je analiza bilansa snaga i energija na prijenosnoj mreži za narednih deset godina, prvenstveno za zadovoljenje domaćih potreba. Izrada ovog dokumenta je i u funkciji ispunjavanja obaveza prema Operativnom priručniku Organizacije operatora prijenosnog sistema Evrope – ENTSO-E (ranije UCTE). Nezavisni operator sistema u BiH kao i svi drugi operatori sistema udruženi u ENTSO-E, ima obavezu da svake dvije godine, u sklopu evropskog plana razvoja prijenosne mreže za narednih deset godina (TYNDP) dostavlja svoje planove razvoja elektroenergetskog sistema BiH bazirane na potrošnji, proizvodnji (uključujući i nove izvore), te planiranim pojačanjima prijenosne mreže uključujući i interkonekcije. Navedene aktivnosti pretpostavljaju i podrazumijevaju punu koordinaciju na regionalnom nivou uz analizu mogućih zagušenja na internoj mreži i prekograničnim vodovima.

Koristeći iskustvo u pripremi prethodnih pet indikativnih planova, NOS BiH je za izradu Indikativnog plana razvoja proizvodnje za period od 2012. do 2021. godine osigurao kvalitetne ulazne podatke, kojim se plan ne samo vremenski pomjerio za jednu godinu, već i ažurirao i poboljšao. Prethodno obavljena javna rasprava o Indikativnom planu potvrdila je slaganje sa datim prognozama potrošnje, novim proizvodnim kapacitetima i bilansima snaga i energija na prijenosnoj mreži.

Bilansi snaga i energija za narednih 10 godina upućuju na zaključak da je neophodno što prije početi sa realizacijom planirane dinamike izgradnje novih proizvodnih kapaciteta. Ukoliko dođe do daljnjeg prolongiranja rokova puštanja u pogon novih proizvodnih kapaciteta, realna je mogućnost da Bosna i Hercegovina u okviru planskog perioda bude suočena sa uvozom električne energije.

Odobravajući Plan DERK je još jednom konstatirao presudan utjecaj proaktivnog angažmana svih subjekata planiranja, te

osiguranja kvalitetnih podataka za upotrebljivost ove vrste planova.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju, na sjednici održanoj 9. augusta 2011. godine, donijela je Odluku o odobrenju Indikativnog plana razvoja proizvodnje za period 2012. – 2021. godina.

Izmjene Mrežnog kodeksa

Prijedlog izmijenjenog i dopunjenog Mrežnog kodeksa je pripremila zajednička komisija NOS-a BiH i Elektroprijenosna BiH, a potom ga je u skladu sa Pravilnikom o radu tehničkih komiteta razmotrio višečlani Tehnički komitet u kojem su bili zastupljeni i predstavnici elektroprivrednih preduzeća te licenciranih trgovaca električnom energijom.

Izmijenjeni i dopunjeni Mrežni kodeks, koji je DERK odobrio na sjednici 11. maja 2011. godine, nije pretrpio suštinske izmjene, ali na jasniji i precizniji način izražava prava i obaveze NOS-a BiH, Elektroprijenosna BiH i korisnika prijenosne mreže.

U novom tekstu Mrežnog kodeksa:

- Terminologija je usklađena sa ENTSO-E terminologijom i novim Operativnim priručnikom,
- Pojednostavljene su obaveze korisnika u dostavljanju planskih podataka za nova postrojenja,
- Preciznije su definirani kriteriji za bilansno uključanje novih proizvodnih kapaciteta,
- Dodano je potpuno novo poglavlje o vjetroelektranama,
- Operativne procedure prilagođene su realnim uvjetima.

Kako je ENTSO-E u 2011. godini pokrenuo aktivnosti na donošenju mrežnih kodeksa vezanih za priključenje generatora, distributera i industrijskih potrošača, kao i standarda planiranja prijenosne mreže, čije se usvajanje predviđa tokom 2012. godine, od NOS-a BiH kao člana ENTSO-E se očekuje da osigura usklađenost Mrežnog kodeksa BiH sa rezultatima pomenutih aktivnosti.

Dokumenta koja definišu pravila rada Javnog preduzeća za komunalne djelatnosti “Komunalno Brčko”

Kao dio svojih obaveza iz nekoliko noveliranih zakona Državna regulatorna komisija za električnu energiju odobrila je 8. decembra 2011. godine primjenu tri dokumenta koja reguliraju oblast distribucije i snabdijevanja električnom energijom u Brčko Distriktu BiH, a koje je pripremila Javno preduzeće za komunalne djelatnosti “Komunalno Brčko” i to:

- Općih uvjeta za isporuku električne energije,
- Distributivnih mrežnih pravila, i
- Metodologije za utvrđivanje naknade za priključenje na distributivnu mrežu.

3.3 Postupci izdavanja licenci

Januara 2011. godine dodijeljena je privremena licenca Javnom preduzeću za komunalne djelatnosti “Komunalno Brčko” d.o.o. Brčko Distrikt BiH da obavlja djelatnosti distribucije i snabdijevanja električnom energijom na području Brčko Distrikta BiH. Ista je novom odlukom DERK-a usklađena sa kasnije uspostavljenim obavezama licenciranog subjekta da obavlja funkcije dodijeljenog i rezervnog snabdijevača (*iz osnova Odluke o snabdijevanju kvalificiranih kupaca električnom energijom u Brčko Distriktu BiH.*)

U toku 2011. godine, zbog isteka roka važenja prethodno izdatih *privremenih* dvogodišnjih licenci provedeni su postupci i izdate *nove* licence sa periodom važenja od 5 godina, u djelatnosti međunarodne trgovine vlasnicima dosadašnjih privremenih licenci:

- “KORLEA” d.o.o. Mostar (januar 2011),
- “Alpiq Energija BH” d.o.o. Sarajevo (maj 2011).

Zahtjev za izdavanje privremene licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom, koji je podnio “LTS”, d.o.o. Banja Luka odbijen je s obzirom da podnosilac zahtjeva Regulatoru nije mogao podnijeti dokaz o vrijednosti upisanog kapitala društva u iznosu od najmanje jedan milion KM.

U toku su postupci na obradi zahtjeva za izdavanje licence za međunarodnu trgovinu po zahtjevu “ČEZ BiH” d.o.o. Sarajevo i “Repower Adria” d.o.o. Sarajevo.

Kao vlasnici licence za djelatnost međunarodne trgovine električnom energijom, registrirani su i JP “Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosne” d.d. Mostar, JP “Elektroprivreda Bosne i Hercegovine” d.d. – Sarajevo, MH “Elektroprivreda Republike Srpske” Matično preduzeće, a.d. Trebinje, “Energy Financing Team” d.o.o. Trebinje, EZPADA d.o.o. Čapljina, “GEN-I” d.o.o. Sarajevo, “Rudnap” d.o.o. Banja Luka, “Interenergo” d.o.o. Sarajevo, “HSE BH” d.o.o. Sarajevo te “ALUMINIJ” d.d. Mostar i “B.S.I.” d.o.o. Jajce (uvoz električne energije za vlastite potrebe).

Među licenciranim subjektima, podsjećanja radi, su i “Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini” Sarajevo i “Elektroprijenos Bosne i Hercegovine” a.d. Banja Luka, kojima su 2007. godine dodijeljene licence za obavljanje djelatnosti nezavisnog operatora sistema, odnosno prijenosa električne energije.

“Elektroprijenos Bosne i Hercegovine” a.d. Banja Luka je svake godine pa i ove u odnosu na stanje prethodne godine ažurirao i prijavljivao promjene u Pregledima objekata koje koristi u obavljanju djelatnosti prijenosa električne energije, kao i u Pregledima dalekovoda koji nisu u vlasništvu Elektroprivnosa BiH i nisu u funkciji prijenosa električne energije u BiH, o čemu je DERK donosio odgovarajuće zaključke.

3.4 Praćenje aktivnosti licenciranih subjekata

Tokom godine DERK prati usklađenost djelovanja licenciranih subjekata sa propisanim uvjetima korištenja licenci, prije svega nadzorom reguliranih djelatnosti koje obavljaju NOS BiH i Elektroprivnos BiH. Praćenje aktivnosti vrši se analizom redovnih i vanrednih izvještaja koje podnose licencirani subjekti kao i putem posjeta vlasnicima licenci, sa ili bez najave. Vlasnici licenci podnose godišnje, polugodišnje, mjesečne i dnevne izvještaje o pojedinim aktivnostima, kako onim finansijske, tako i tehničke i organizacijske prirode. Također, dostupni su i izvještaji vlasnika licenci o vanrednim pogonskim događajima u sistemu.

Posjete stručnog osoblja DERK-a reguliranim subjektima omogućuju neposredan uvid u njihove dokumente i aktivnosti kao i izvođenje kompleksnijih analiza rada i finansijske pozicije subjekata sa stanovišta primjene odobrenih tarifa.

I ova je izvještajna godina bila bremenita problemima funkcioniranja Elektroprivnosa BiH. Neslaganja između članova kako Uprave tako i Upravnog odbora bila su povod zbog kojeg je Državna regulatorna komisija svoju zabrinutost stanjem i prijeku potrebu hitnosti prevazilaženja blokada u radu Kompanije u više navrata potencirala i ponavljala Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH – kreatoru politike u pogledu elektroprivnosnog sistema u Bosni i Hercegovini, kao i entitetskim vladama – vlasnicima, odnosno članovima Skupštine akcionara/dioničara Elektroprivnosa BiH.

Tako, na žalost i na štetu elektroenergetskog sektora BiH, neusaglašenost općih principa o investiranju u prijenosnu mrežu na području dva entiteta, o broju i strukturi zaposlenih u cijeloj Kompaniji, o načinu donošenja odluka na Upravi u Upravnom odboru Kompanije, o vođenju politike Kompanije, pitanja revizije Statuta i drugih internih akata Kompanije te pitanja

izbora vodećih kadrova u Upravi i Upravnom odboru Kompanije, ostaju i dalje primarna pitanja.

DERK vjeruje da su putevi za rješavanje ovih pitanja u velikoj mjeri trasirani usaglašavanjem osnovnih principa za daljnji nastavak rada i funkcionisanja Elektroprijenosa BiH do kojih je došlo na sastanku premijera oba entiteta u funkciji vlasnika kompanije, održanom 30. novembra 2011. godine. Očekuje se da verifikacijom dogovorenih principa na Skupštini akcionara/dioničara Elektroprijenosa BiH, čije održavanje je najavljeno za početak 2012. godine, rad Kompanije bude značajno unaprijeđen i oslobođen brojnih problema u funkcioniranju.

3.5 Tehnički aspekt rada elektroenergetskog sistema

Elektroenergetski sistem BiH je u toku cijele godine radio stabilno. Svim korisnicima sistema je omogućen funkcionalan rad prema definiranim standardima kvaliteta. Proizvođačima je omogućena puna realizacija planiranog bilansa proizvodnje, a trgovcima električnom energijom, sa odobrenom licencom, omogućene su sve transakcije.

Period od marta do maja 2011. godine, kao i u septembru i oktobru, karakterizira pojava visokih napona u 220 i 400 kV mreži. Naponi su regulirani promjenom prijenosnog odnosa mrežnih transformatora, promjenom radnih režima pojedinih elektrana, kao i isključenjima dalekovoda u dogovoru sa susjednim operatorima.

Krajem 2011. godine pumpno-akumulacijska HE Čapljina počinje sa redovnim pumpnim režimom u toku noćnih sati.

U prijenosnom sistemu u pogon je puštena novoizgrađena trafostanica TS Sarajevo 11 sa odgovarajućim priključnim dalekovodima, a dalekovod 110 kV Bugojno – Kupres je pušten pod nominalni napon (prethodno korišten pod naponom 20 kV). U probni rad su pušteni novoizgrađeni 110 kV dalekovodi Livno – Tomislavgrad i Prozor/Rama – Tomislavgrad.

Druga polovina 2011. godine bila je hidrološki veoma sušna i sa niskim dotocima, te je došlo do značajnog pražnjenja akumulacija. Ovo je, kao što je već navedeno u uvodnom dijelu, nepovoljno utjecalo na proizvodnju električne energije iz hidroelektrana.

Kvalitet rada elektroenergetskog sistema prati se analizom podataka Elektroprijenosa BiH o tehničkim aspektima rada prijenosnog sistema, koji se iskazuju pokazateljima kontinuiteta napajanja potrošača: SAIFI, SAIDI i ENS.

SAIFI (eng. System Average Interruption Frequency Index) označava prosječan broj prekida napajanja po kupcu tokom godine

SAIDI (eng. System Average Interruption Duration Index) označava prosječno trajanje prekida napajanja u minutama po kupcu tokom godine

ENS (eng. Energy Not Supplied) – neisporučena električna energija

Tabela 1: SAIFI i SAIDI pokazatelji za prijenosnu mrežu

	2008	2009	2010	2011
Planirani zastoji	2,49	1,89	2,06	0,90
SAIFI Neplanirani zastoji	1,58	1,73	1,00	0,94
<i>Ukupno</i>	4,07	3,62	3,06	1,84
Planirani zastoji (min/kupcu)	503,58	324,46	213,07	142,69
SAIDI Neplanirani zastoji (min/kupcu)	103,03	77,14	94,17	52,00
<i>Ukupno (min/kupcu)</i>	606,60	401,6	307,24	194,69

Tabela 2: SAIFI i SAIDI pokazatelji za prijenosnu mrežu uključujući i ispade SN odvoda uzrokovanih zastojima u distributivnoj mreži

	2008	2009	2010	2011
Planirani zastoji	6,18	6,16	7,08	4,93
SAIFI Neplanirani zastoji	11,99	11,85	10,04	9,07
<i>Ukupno</i>	18,17	18,01	17,12	14,00
Planirani zastoji (min/kupcu)	847,61	810,02	533,78	516,17
SAIDI Neplanirani zastoji (min/kupcu)	877,17	661,66	742,87	459,32
<i>Ukupno (min/kupcu)</i>	1.724,78	1.471,68	1.276,65	975,49

Pokazatelji tipa SAIFI i SAIDI se dobijaju praćenjem broja i trajanja zastoja u Elektroprijenosovim objektima, koji su za posljedicu imali prekid snabdijevanja kupaca direktno priključenih na prijenosnu mrežu i/ili beznaponsko stanje srednjonaponskih odvoda u trajanju dužem od tri minute.

U tabelama 1 i 2 prezentirani su pokazatelji tipa SAIFI i SAIDI za prethodne četiri godine. Tabela 1 uzima u obzir samo zastoje uzrokovane dešavanjima na mreži u nadležnosti Elektroprijenosa BiH, a tabela 2 i zastoje SN odvoda u Elektroprijenosovim trafo stanicama uzrokovanih dešavanjima u distributivnoj mreži.

Pokazatelji su znatno nepovoljniji u tabeli 2, s obzirom na razgranatost i veličinu distributivne mreže koja je u praksi češće podložna različitim vrstama kvarova.

Podaci o neisporučenoj električnoj energiji (ENS) usljed neplaniranih prekida snabdijevanja (ENS_{nepl}), kao i neisporučenoj električnoj energiji usljed planiranih prekida (ENS_{pl}) u EES BiH za period od 2008. do 2011. godine dati su u tabeli 3.

Nezavisno od Elektroprijenosa BiH, slične indekse na distributivnom nivou, odnosno na naponskim nivoima 35, 20 i 10 kV, prikupljaju sve kompanije koje obavljaju djelatnost distribucije električne energije.

Tabela 3. Neisporučena električna energija usljed zastoja na prijenosnoj mreži

	2008		2009		2010		2011	
	MWh	min	MWh	min	MWh	min	MWh	min
ENS _{nep1}	1.526,60	17.642	1.570,86	17.683	1.340,79	22.865	906,80	14.593
ENS _{pl}	2.991,66	40.241	2.252,23	35.225	2.042,28	33.842	2.106,92	36.032
<i>Ukupno</i>	4.518,26	57.883	3.823,09	52.908	3.383,07	56.707	3.013,72	50.625

Tabela 4: Prosječno vrijeme prekida na VN prijenosnoj mreži po mjesecima u 2011. godini (min)

mjesec	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
AIT	0,7698	0,6631	1,9833	10,9127	8,3742	10,6196	13,6533	4,2118	17,9519	15,3561	5,7561	6,4662

Od početka 2011. godine Elektroprijenos BiH je započeo sa obradom još jednog pokazatelja kontinuiteta napajanja tj. prosječnog vremena prekida na visokonaponskoj prijenosnoj mreži AIT (eng. *Average Interrupted Time*), čije je trajanje u minutama tokom 2011. godine dato u tabeli 4.

3.6 Postupci odobrenja tarifa

Tarife za usluge prijenosa električne energije

Tarifni postupak za određivanje tarifa za usluge prijenosa električne energije, pokrenut na inicijativu DERK-a zaključkom od 8. novembra 2011. godine, trebao je implementirati koncept tarifiranja prijenosnih usluga usvojen izmjenama Metodologije koje su kreirane u skladu sa Uredbom 1228/2003/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. godine, o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije, koja je prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice, postala obavezujuća za BiH.

Tarifni postupak je proveden primjenom svih procedura propisanih DERK-ovim pravilima i propisima. Pa iako su sve radnje u tarifnom postupku provedene, i pored visokog stepena usaglašenosti o odlučujućim elementima i njihovim veličinama za određivanje prijenosne tarife, članovi Komisije nisu mogli donijeti jednoglasnu odluku o iznosu potrebnog prihoda prijenosne kompanije, odnosno tarifi za usluge prijenosa električne energije. Time je nastavljen kontinuitet primjene tarife određene aprila 2010. godine.

Međutim, preostale razlike u gledištima između članova Komisije i imperativ da važeće tarife budu u svemu usklađene sa obavezujućom evropskom regulativom koja se odnosi na uvjete pristupa mreži i prekograničnu trgovinu električne

energije, daju osnova i prostora za približavanje stavova članova Komisije i novi pokušaj određivanja tarifa za usluge prijenosa tokom 2012. godine.

Tarife za rad NOS-a i pomoćne usluge

Tarifni zahtjev za odobrenje tarifa rad nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge je redovna zakonska obaveza NOS-a BiH.

U okviru ovog tarifnog postupka, mada su se članovi Komisije usaglasili o odlučujućim elementima i njihovim veličinama za određivanje tarife za rad nezavisnog operatora sistema, nije postignuta saglasnost o vremenu stupanja na snagu nove tarife. Stoga je i u ovom slučaju nastavljen kontinuitet primjene tarife određene aprila 2010. godine. Za očekivati je da nova tarifa za rad NOS-a bude određena istodobno sa donošenjem odluke o tarifi za usluge prijenosa.

Paralelno sa postupkom utvrđivanja tarifa za rad NOS-a BiH vođen je i postupak za određivanje tarifa za pomoćne usluge.

Pomoćne usluge predstavljaju iznimno složen i važan faktor sigurnosti rada elektroenergetskog sistema. Dosadašnju praksu funkcioniranja sistema pomoćnih usluga prati niz poteškoća kao izraz složenih i neuređenih odnosa između ključnih subjekata u elektroenergetskom sektoru. Neefikasnosti sistema pomoćnih usluga doprinose također i druge okolnosti kao što su odsutnost ili nepoštivanje nominacija od strane elektroprivrednih kompanija. Zbog činjenice da ne postoje ili su nedostupni podaci svih neophodnih mjerenja za tačno utvrđivanje energetske veličine, elektroprivrede u BiH su u više navrata osporavale mjesečne obračune koje izrađuje NOS BiH.

Sagledavanjem svih specifičnosti i ukupnosti stanja i odnosa u elektroenergetskom sektoru u BiH, zaključeno je da u vrijeme donošenja odluke nije bilo realno niti moguće uvođenje novih elemenata u model pomoćnih usluga (energija u sekundarnoj regulaciji, negativna tercijarna regulacija i penaliziranje).

Određujući tarife za svaku pomoćnu uslugu pojedinačno, DERK je još jednom potvrdio obaveze svih subjekata da unapređuju sistem pružanja pomoćnih usluga.

Državna regulatorna komisija planira da se u 2012. godini, razvije novi model pomoćnih, odnosno sistemskih usluga, baziran na tržišnim principima.

Tarife za kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH

- ***Odluka o privremenim tarifnim stavovima za nekvalificirane kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH (donijeta 27. januara 2011.godine)***

Odlukom DERK-a iz januara 2011. godine, na osnovu *Pravilnika o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za nekvalificirane kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH* a do donošenja Metodologije (oktobra 2011. godine) koja će to omogućiti na trajnim osnovama, preuzeti su privremeni tarifni stavovi za nekvalificirane kupce po kojima su kupci snabdjevani odlukama nadležnih organa Brčko Distrikta BiH prije nego je određivanje tarifa prenijeto u nadležnost DERK-a.

- ***Odluka o tarifnim stavovima za usluge distribucije električne energije u Brčko Distriktu BiH***
- ***Odluka o tarifnim stavovima za nekvalificirane kupce električne energije iz kategorije domaćinstva u Brčko Distriktu BiH***
- ***Odluka o određivanju troška električne energije dodijeljenog snabdjevača u Brčko Distriktu BiH***

U skladu sa novousvojenom *Metodologijom za izradu tarifa za usluge distribucije električne energije u Brčko Distriktu BiH*, a po zahtjevu JP “Komunalno Brčko” i u redovnom tarifnom postupku, ovim trima odlukama (u decembru 2011. godine) formalno i praktično je zaključen privremeni režim određivanja potrebnog godišnjeg prihoda JP “Komunalno Brčko” za djelatnost distribucije električne energije i snabdjevanja kupaca električnom energijom u Brčko Distriktu BiH.

Sumarno, prosječne krajnje cijene za potrošače na području Brčko Distrikta BiH zadržane su na istom nivou, sa manjim podešavanjima tarifa po određenim tarifnim elementima odnosno u određenim kategorijama potrošnje električne energije.

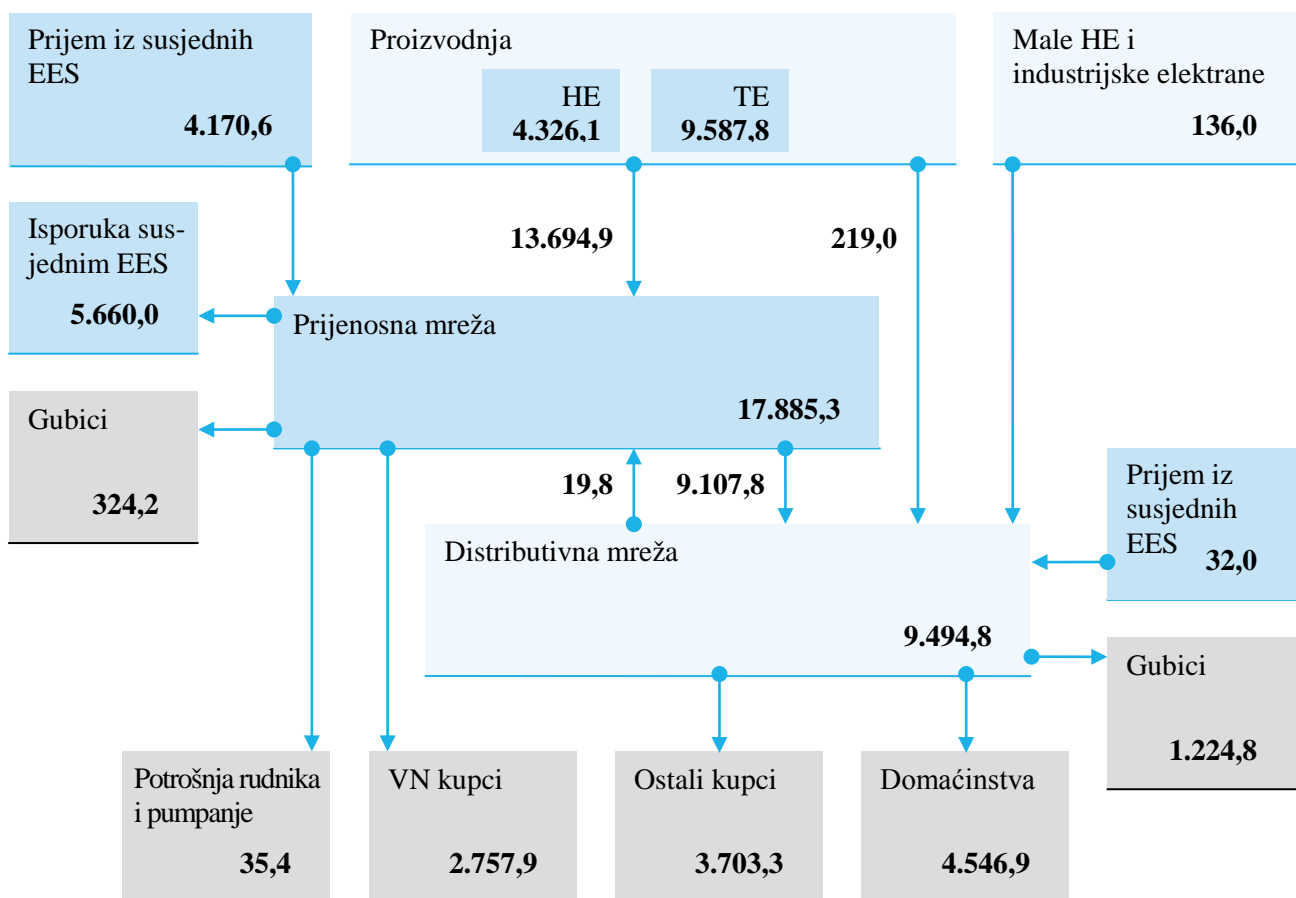
3.7 Tržište električne energije

Energetski pokazatelji

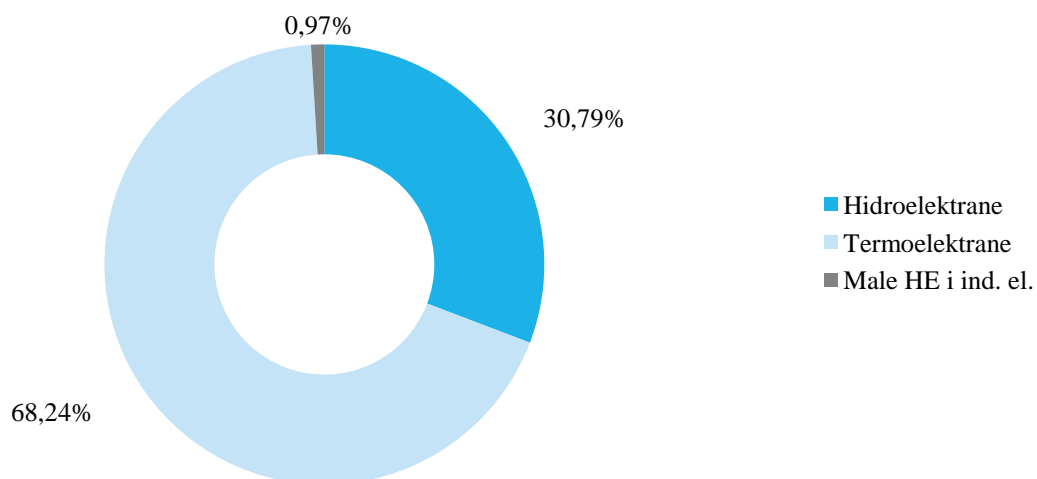
Za razliku od 2010. godine koja je bila godina rekordnih pokazatelja, 2011. godina pokazala se kao izuzetno teška za elektroenergetski sektor. Elektroenergetske bilansne veličine ostvarene u 2011. godini pregledno su prikazane na slici 1.

Tokom cijele godine bili su prisutni nepovoljni hidrološki uvjeti, uzrokovani minimalnim nivoom padavina, što je za posljedicu imalo značajno smanjenje proizvodnje električne energije iz hidroelektrana. Proizvedeno je svega 4.326 GWh ili 46% manje u odnosu na prethodnu godinu. Iako su termoelektrane povećale proizvodnju za 22%, i dostigle historijski rekordnu proizvodnju od 9.588 GWh, ukupna proizvodnja je ipak bila niža za oko 2.000 GWh, što je 13% manje nego u 2010. godini. Udio hidroproizvodnje je sa 50% u 2010. godini, pao na 31% u 2011. godini. Procentualno učešće, odnosno struktura proizvodnje prikazana je na slici 2.

Slika 1. Ostvarene bilansne veličine u 2011. godini (GWh)

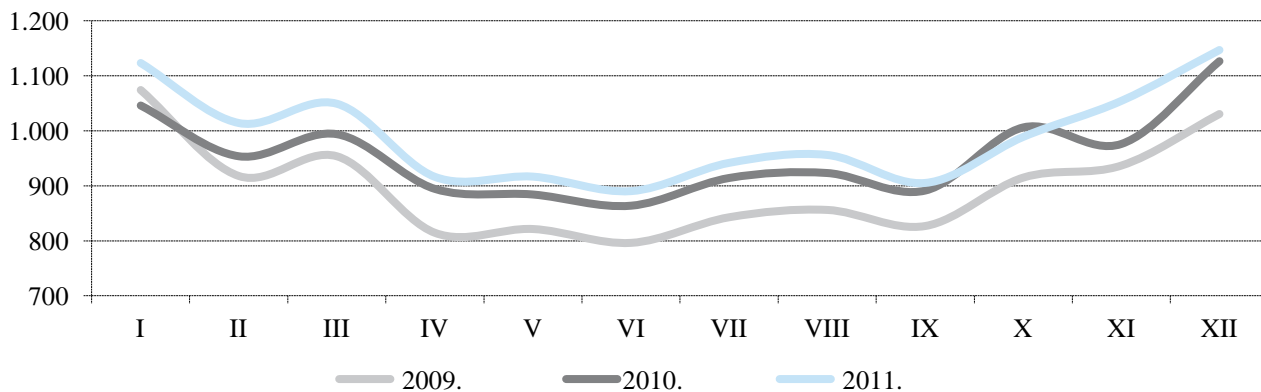
Slika 2. Struktura proizvodnje električne energije u BiH u 2011. godini

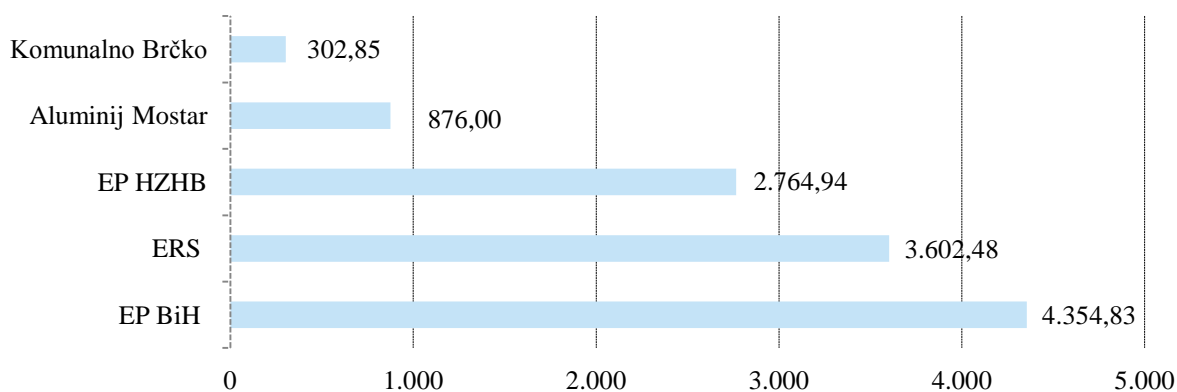
Povećanje ukupne potrošnje iznosilo je 2,7% pri čemu je potrošnja kupaca priključenih na mrežu prijenosa zabilježila porast od 9,8%, dok je distributivna potrošnja povećana 0,8% u odnosu na prethodnu godinu.

Preuzimanje električne energije sa prijenosne mreže iznosilo je 11.901 GWh što je povećanje od 3,7%. Veći procenat povećanja preuzete energije sa prijenosne mreže u odnosu na povećanje

Slika 3. Energija preuzeta u BiH sa prijenosne mreže – mjesečni podaci (GWh)

Slika 4. Energija preuzeta sa prijenosne mreže u 2011. godini, po subjektima (GWh)

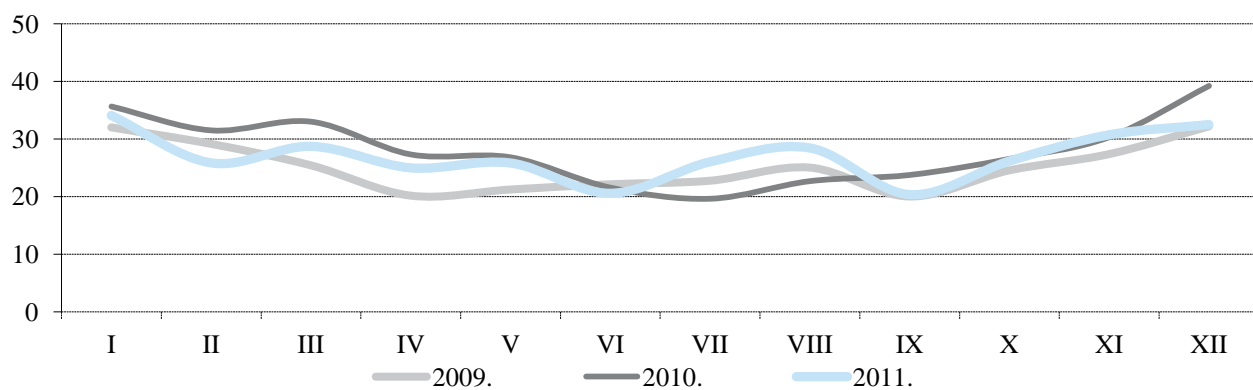

ukupne potrošnje je posljedica velikog pada proizvodnje iz izvora priključenih na distributivnu mrežu (male hidroelektrane – MHE i industrijske elektrane). Proizvodnja iz malih hidroelektrana dostigla je tek polovinu proizvodnje iz prethodne godine. Podaci o energiji preuzetoj sa prijenosne mreže prikazani su na slici 3, po mjesecima, te na slici 4, po subjektima.

Maksimalno opterećenje elektroenergetskog sistema u 2011. godini iznosilo je 2.150 MW, a zabilježeno je 31.12.2011. godine u 18. sati. Ovim nije nadmašeno maksimalno opterećenje od 2.173 MW koje predstavlja historijski rekord, a zabilježeno je 31.12.2010. godine u 18 sati.

Zabilježen je pozitivan trend kada su u pitanju gubici električne energije, jer su distributivni gubici iznosili 1.225 GWh ili 12,9% u odnosu na bruto distributivnu potrošnju, što je najniži nivo u poslijeratnom periodu. Prijenosni gubici su bili 324 GWh, odnosno 4% manji nego u 2010. godini, što je posljedica smanjenja i proizvodnje i prekograničnih tokova u odnosu na prethodnu godinu. Iako je potrošnja povećana, smanjenja proizvodnje i prekograničnih tokova (uvoz, izvoz i tranzit) su utjecala da ukupan obim tokova električne energije na mreži prijenosa bude manji, a time i prijenosni gubici. Podaci o mjesečnim gubicima na mreži prijenosa prikazani su na slici 5.

Slika 5. Mjesečni gubici na mreži prijenosa (GWh)

Tržište električne energije u regiji

U 2011. godini na regionalnom tržištu najznačajniji pokazatelji su bili smanjen obim trgovine i umjereni porast cijena. Nepovoljni hidrološki uvjeti prisutni u cijeloj regiji negativno su se odrazili na proizvodnju u hidroelektranama u svim zemljama regije, povećavajući već prisutne deficite u zemljama uvoznicima i smanjujući suficite u zemljama izvoznicima. Smanjenje proizvodnje u hidroelektranama se nije moglo u

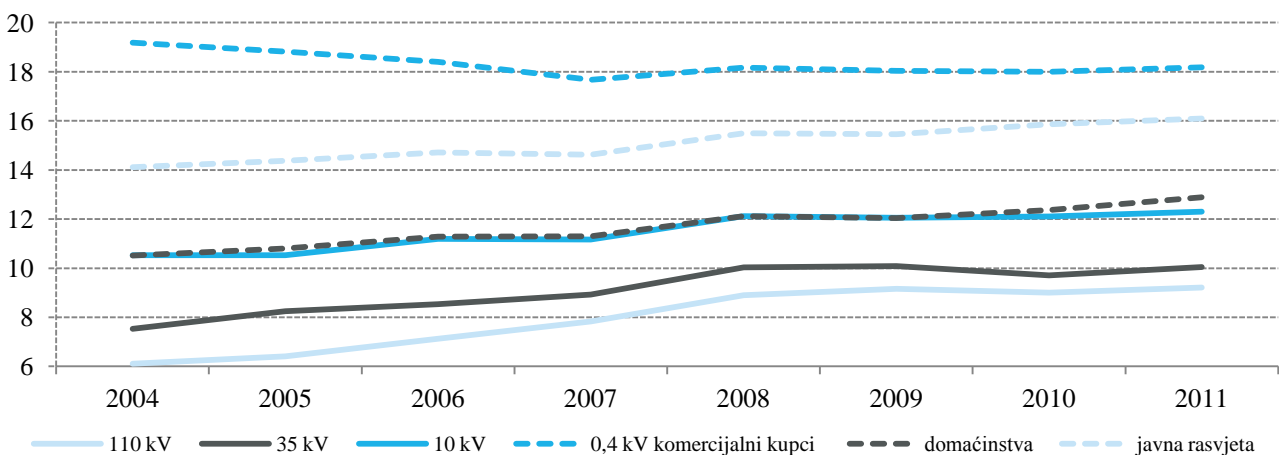
dovoljnoj mjeri kompenzirati povećanjem proizvodnje iz termoelektrana s obzirom na limitiranost tih kapaciteta, u situaciji kada su postojeći objekti u poznoj dobi eksploatacije, a već duži period ne grade se novi. Uz kontinuirano povećanje potrošnje stvoreni su uvjeti za daljnji porast cijena na veleprodajnom regionalnom tržištu, pa se nivo cijena sa 50 do 55 €/MWh početkom i sredinom godine, približio iznosu od 60 €/MWh krajem godine.

Tržište električne energije u BiH

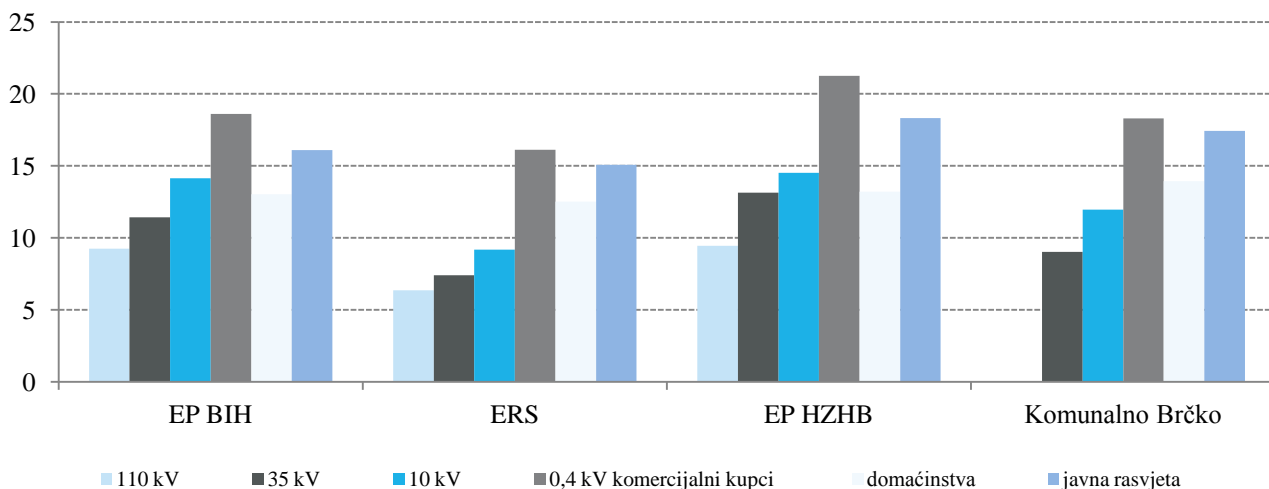
Potrošnja električne energije u BiH bila je najveća do sada. Ukupna potrošnja iznosila je 12.593 GWh ili 2,7% više nego u prethodnoj godini. Kupci priključeni na prijenosnu mrežu preuzeli su 2.758 GWh, što je 9,8% više nego u 2010. godini. Kupci na distributivnoj mreži su zabilježili povećanje potrošnje 0,8%, a preuzeto je 9.475 GWh. Od toga 1.225 GWh odnosi se na gubitke na mreži distribucije, a 8.250 GWh na preuzimanje krajnjih kupaca. Ukupna prodaja kupcima u BiH povećana je za 3,4% i iznosila je 11.008 GWh.

U 2011. godini došlo je sredinom godine do povećanja prodajnih cijena za kupce električne energije koji se snabdijevaju od Elektroprivrede BiH. Ovo je imalo za posljedicu porast prosječne prodajne cijene tarifnim kupcima za 2,3%, sa 12,59 feninga/kWh na 12,88 feninga/kWh. Prosječna prodajna cijena kupcima u kategoriji domaćinstva iznosila je 12,89 feninga/kWh, što predstavlja porast od 3% u odnosu na prethodnu godinu. Kretanje prosječno ostvarenih cijena električne energije za krajnje kupce u Bosni i Hercegovini prikazano je na slici 6, a na slici 7. date su prosječne cijene električne energije u elektroprivredama po kategorijama kupaca u 2011. godini. Sve navedene cijene ne uključuju PDV.

Slika 6. Prosječne cijene električne energije po kategorijama kupaca, bez PDV (fening/kWh)

Slika 7. Prosječne cijene električne energije u elektroprivredama, bez PDV (fening/kWh)

Ukupni poslovni rezultati kompanija u sektoru su slabiji nego u 2010. godini. Nepovoljna hidrološka situacija se izrazito negativno odrazila na poslovanje Elektroprivrede HZHB, dok su Elektroprivreda BiH i Elektroprivreda RS uprkos smanjenim izvoznim mogućnostima zabilježili skromne profite. U takvoj situaciji Elektroprijenos BiH je zabilježio stabilno profitabilno poslovanje na nivou dosadašnjih standardnih ostvarenja.

Maloprodajno tržište u Bosni i Hercegovini je još uvijek nerazvijeno, zbog jakog utjecaja inkumbenata, odnosno kompanija koje tradicionalno obavljaju snabdijevanje na određenom geografskom prostoru. Pri tome, i pored postojanja zakonskog i regulatornog okvira za konkurenciju u maloprodaji, realno još uvijek nema mogućnosti da se faktički uspostavljena konstelacija naruši. Djelatnost snabdjevanja u potpunosti se odvija unutar tri elektroprivredne kompanije, koje uz preduzeće Komunalno Brčko, koje tu djelatnost obavlja na području Brčko Distrikta BiH, snabdijevaju praktično sve kupce električne energije u Bosni i Hercegovini, njih 1.459.624, prema stanju od 31.12.2011. godine. Broj kupaca po snabdjevačima u BiH prikazan je u tabeli 5.

Tabela 5. Broj kupaca električne energije po snabdjevačima u BiH

	110 kV	35 kV	10 kV	Ostala potrošnja	Domaćinstva	Javna rasvjeta	Ukupno
Elektroprivreda BiH	5	49	652	57.961	645.244	3.395	707.306
Elektroprivreda RS	8	31	737	34.877	493.599	905	530.157
Elektroprivreda HZHB	3	3	151	14.683	171.156	1.649	187.645
Komunalno Brčko	-	1	22	3.817	30.279	397	34.516
Ukupno	16	84	1.562	111.338	1.340.278	6.346	1.459.624

Svi kupci na srednjem (35, 20 i 10 kV) i niskom naponu (0,4 kV) su se u 2011. godini snabdijevali po reguliranim cijenama. Registriran je samo jedan kupac koji se snabdijeva na tržištu i to "Aluminij" d.d. Mostar koji je nabavio 876 GWh na tržištu (44,1% od ukupne potrošnje).

Prema energetske veličinama iz 2011. godine potrošnja svih kupaca koji imaju mogućnost da steknu status kvalifikovanih (odnosno svih kupaca koji ne pripadaju kategoriji domaćinstava) iznosila je 6.461.185 MWh, a ukupna potrošnja svih kupaca je bila 11.008.111 MWh što daje nominalni stepen otvorenosti od 58,69%. Kao što je već navedeno samo jedan kupac je nabavljao energiju na tržištu, te je stvarni stepen otvorenosti u 2011. godini iznosio 7,96%.

Prekogranična trgovina

Dobra povezanost sistema Bosne i Hercegovine sa susjednim elektroenergetskim sistemima omogućava plasman električne energije u zemlje regije koje imaju izražen deficit. Ipak, u 2011. godini izvoz je značajno smanjen, kao posljedica smanjene proizvodnje. Ukupno je izvezeno 2.586 GWh, što je tek nešto više od polovine vrijednosti izvoza iz prethodne godine.

Tokom 2011. godine registriran je tranzit električne energije preko prijenosne mreže BiH u iznosu od 2.329 GWh, što je smanjenje od 15,3% u odnosu na 2010. godinu. BiH ostvaruje prihod po osnovu tranzita učešćem u Mehanizmu kompenzacije između operatora prijenosnog sistema (ITC mehanizam – *Inter TSO Compensation*), što je detaljnije opisivano u ranijim godišnjim izvještajima o radu DERK-a.

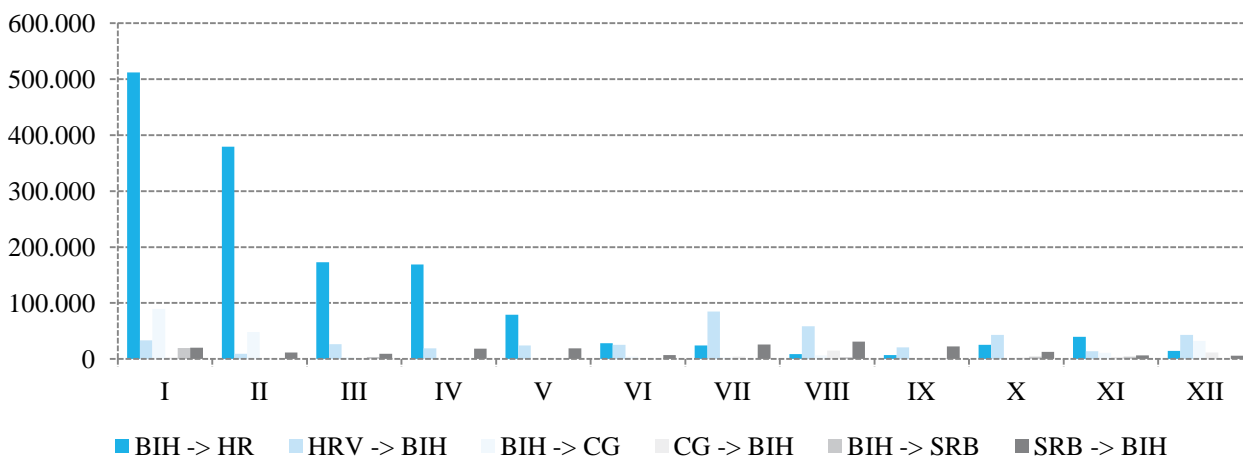
Izvoz i uvoz iz Bosne i Hercegovine prema susjednim zemljama dat je u tabeli 6. Uobičajeno najveći izvoz ostvaren je prema Hrvatskoj i Crnoj Gori. Od domaćih subjekata najveći uvoz je ostvario Aluminij d.d. Mostar, koji je za vlastite potrebe uvezao 876 GWh što predstavlja 80% ukupnog uvoza u 2011. godini.

Tabela 6. Prekogranična trgovina po granicama, uključujući registrirani tranzit (GWh)

<i>Zemlja</i>	<i>Izvoz</i>	<i>Uvoz</i>
Hrvatska	2.426,3	1.842,3
Srbija	763,6	1.273,8
Crna Gora	1.734,7	311,0
<i>Ukupno</i>	<i>4.924,6</i>	<i>3.427,1</i>

Od 2010. godine NOS BiH primjenjuje *Pravilnik o dodjeli prava na korištenje prekograničnih prijenosnih kapaciteta*,

Slika 8. Prihod po osnovu mjesečnih aukcija, po granicama i smjerovima (KM)

organizirajući eksplicitne aukcije na dnevnom, mjesečnom i godišnjem nivou.

Godišnja aukcija za 2011. godinu organizirana 6. decembra 2010. godine rezultirala je ukupnim prihodom po osnovu godišnje dodjele kapaciteta u iznosu 4.789.300 KM, a na isti dan 2011. godine održana godišnja aukcija za 2012. godinu ostvarila je prihod od ukupno 4.970.880 KM. Raspoloživi kapacitet putem aukcije alociran je na 10 registriranih kompanija. Najviša cijena je postignuta na granici sa Hrvatskom iz pravca Hrvatske prema BiH u iznosu 13.915,80 KM/MW.

Ukupan prihod po osnovu mjesečnih aukcija u 2011. godini iznosio je 2.333.995 KM. Maksimalna cijena koja je postignuta na mjesečnoj aukciji zabilježena je u iznosu od 2.924 KM/MW na granici sa Hrvatskom i to pravcu iz BiH na aukciji za mjesec januar 2011. godine.

Tokom 2011. godine održavane su i aukcije prekograničnih kapaciteta na dnevnom nivou te je po ovom osnovu ostvaren prihod 3.060 KM.

Korisnik svih prihoda po osnovu aukcija za dodjelu prava na korištenje prekograničnih prijenosnih kapaciteta je Elektroprijenos BiH.

3.8 Energetska statistika

Uočivši važnost pouzdanosti i koherentnosti energetske statistike Državna regulatorna komisija za električnu energiju i Agencija za statistiku BiH potpisale su 19. aprila 2011. godine Memorandum kojim su uspostavile osnove zajedničke saradnje na području prikupljanja statističkih podataka od značaja za osnovne funkcije obje institucije kao i za cijeli elektroenergetski sektor u BiH.

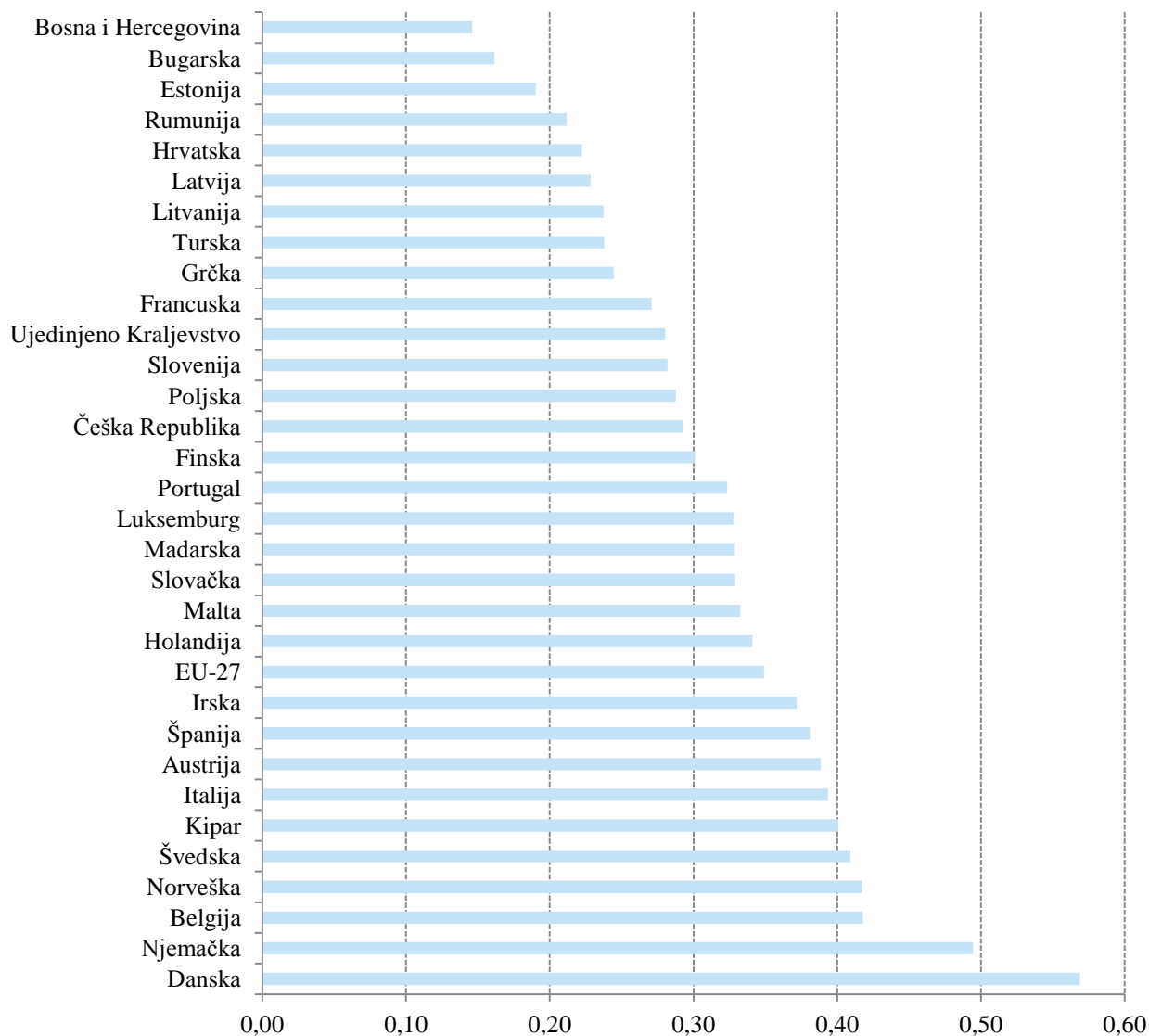

Eurostat je statistička institucija Europske unije smještena u Luksemburgu. Njen zadatak je da osigura statistike Europskoj uniji na europskom nivou koje omogućuju poređenja između zemalja i regija.

Ovakav oblik saradnje će sigurno biti podrška i doprinos razvoju statistike energije i ubrzanju procesa harmonizacije sistema službene statistike BiH i statistike zemalja Evropske unije u svim oblastima a posebno u oblasti statistike energije.

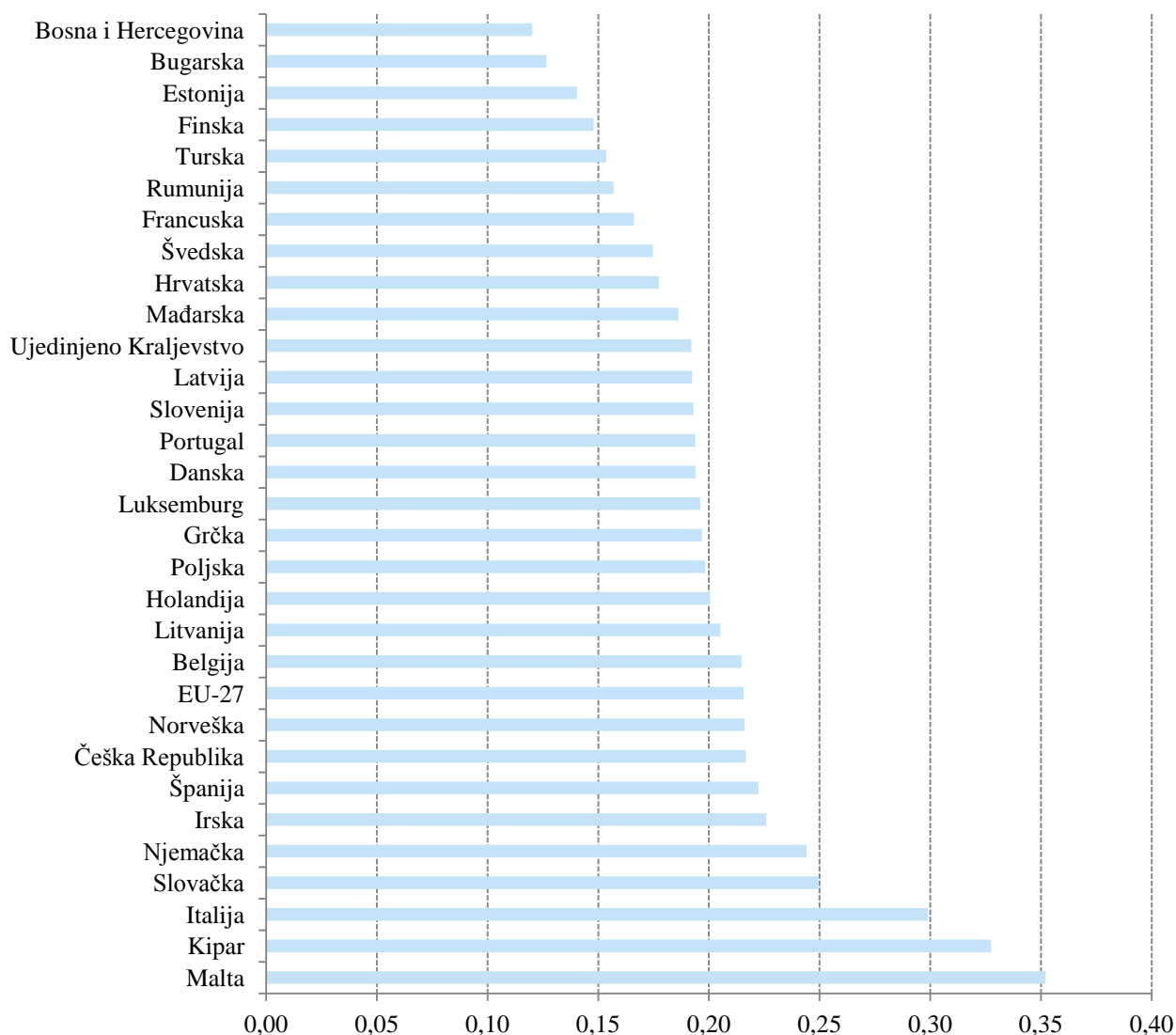
Memorandum je polučio značajne rezultate već sredinom 2011. godine kada je na osnovu dostavljenih podataka, Eurostat po prvi put publicirao cijene električne energije i plina u BiH (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Electricity_and_natural_gas_price_statistics) i tako omogućio njihovu usporedbu sa zemljama EU i nekim zemljama koje su u procesu pristupanja EU (slike 9 i 10).

Slika 9. Cijene električne energije u KM/kWh za domaćinstva (godišnja potrošnja od 2500 do 5000 kWh) u prvj polovini 2011. godine, po metodologiji Eurostata

Napomena: navedeni iznosi ne uključuju PDV

Slika 10. Cijene električne energije u KM/kWh za industriju (godišnja potrošnja od 500 do 2.000 MWh) u prvoj polovini 2011. godine, po metodologiji Eurostata

Napomena: navedeni iznosi ne uključuju PDV

3.9 Ostale aktivnosti

Pored naprijed navedenih aktivnosti, DERK je tokom 2011. godine razmjenjivao podatke sa velikim brojem državnih institucija (Vijeće ministara BiH, Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara BiH, Konkurencijsko vijeće BiH, Agencija za unapređenje stranih investicija u BiH, Agencija za statistiku BiH i dr.), te pripremao različite informacije za njihove potrebe.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju, Regulatorna komisija za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske saraduju i usklađuju djelovanje od svog osnivanja.

U prethodnom periodu tri regulatorne komisije pripremile su i dostavile nadležnim ministarstvima više dokumenata koja se odnose na problematiku otvaranja tržišta:

- Dokument o preprekama, preduvjetima i rješenjima za uspješno funkcioniranje tržišta električne energije u BiH,
- Dokument o prijelaznom periodu u postupku otvaranja tržišta električne energije,
- Dokument u vezi preporuka iz studije Svjetske banke za otvaranje veleprodajnog tržišta jugoistočne Evrope, kao i Podlogu za izradu Akcijskog plana za uspostavu organiziranog veleprodajnog tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini.

Navedeni dokumenti pripremljeni su da Vijeće ministara BiH i vlade entiteta, kao nosioce energetske politike, upoznaju sa identificiranim preduvjetima i preprekama sa rješenjima za uspješno funkcioniranje tržišta električne energije BiH, koje uključuje i uspostavu organiziranog veleprodajnog tržišta kako u BiH tako i na regionalnom planu.

Aktivnosti koje navodi *Regionalni akcijski plan za otvaranje veleprodajnog tržišta električne energije u Energetskoj zajednici*, u čijoj pripremi je učestvovalo više institucija Energetske zajednice, prije svega Stalna grupa na visokom nivou (PHLG) i Regulatorni odbor (ECRB), kao i Regionalna grupa za jugoistočnu Evropu u okviru Organizacije operatora prijenosnog sistema Evrope (ENTSO-E), jedan su od prioriteta djelovanja Energetske zajednice u 2012. godini.

Regionalni akcijski plan naglašava neophodnost paralelnog razvoja regionalnog i lokalnih tržišta na osnovama lokalnih akcijskih planova za uspostavu organiziranog veleprodajnog tržišta električne energije, koje su obavezne pripremiti sve ugovorne strane Energetske zajednice, te Slovenija, Mađarska, Grčka, Bugarska i Rumunija.

Pripremu dokumenata koja se odnose na problematiku otvaranja tržišta u BiH, kao i cjelokupnu reformu energetskog sektora podržala je i Agencija za međunarodnu saradnju SAD (USAID), kroz projekat Asistencije regulativi i reformi energetskog sektora (*REAP*).

Komponente Projekta REAP, koji traje od 2007. godine, su: (1) kontinuirana podrška Nezavisnom operatoru sistema u BiH, uključujući daljnji razvoj mrežnih i tržišnih pravila kako se BiH tržište bude integriralo u regionalno i interno tržište EU u skladu sa obavezama iz Ugovora o uspostavi Energetske zajednice, (2) praćenje i asistencija u provođenju akcijskih planova, i (3) daljna podrška unifikaciji propisa, uključujući i završetak svih aktivnosti koje se odnose na izradu novog zakona o gasu i

potrebne izmjene državnog i entitetskih zakona o električnoj energiji.

Tehnička pomoć Evropske komisije

Evropska komisija provodi program tehničke pomoći čiji je cilj sigurnost snabdijevanja električnom energijom i razvoj zakonodavnog okvira u oblasti električne energije u BiH koji je u skladu sa *acquis*-om EU. Kroz ovaj program Evropska komisija pruža podršku Bosni i Hercegovini u ispunjavanju obaveza koje proizilaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, u dijelu koji se odnosi na energetske sektor, te pravnih obaveza BiH prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice. Dvogodišnji program obuhvata slijedeće komponente:

- Uspostava zakonodavnog okvira koji je u funkciji sigurnosti snabdijevanja električnom energijom u Brčko Distriktu BiH,
- Ocjena elektroenergetskog zakonodavnog okvira BiH,
- Razvoj provedbenog akcijskog plana,
- Razvoj zakonodavnog okvira koji je u skladu sa *acquis*-om EU.

Do kraja 2011. godine uspješno su okončane aktivnosti sadržane u prve dvije komponente, koje uključuju uspostavu regulatorne prakse u Brčko Distriktu BiH i izradu Izvještaja koji daje pregled usaglašenosti primarne elektroenergetske legislativne u BiH sa *acquis*-om EU uključujući sadržaj Trećeg paketa. DERK će nastaviti svoje aktivno učestvovanje u Programu i u 2012. godini, u toku koje je planirano okončanje preostale dvije komponente.

Ishodi riješenih sudskih sporova

Nakon što je to prethodno u 2008. godini učinio dvjema presudama, a potom još jednom u 2009. godini, sa još dvije presude u 2011. godini Sud Bosne i Hercegovine je potvrdio da su odluke DERK-a koje je donosio bile zakonite, odnosno da su donijete bez povrede materijalnih propisa ili pravila postupka. Posljednje dvije presude donijete su po zahtjevima Elektroprivrede Republike Srpske za sudsku reviziju dvije odluke DERK-a o određivanju tarifa za pomoćne usluge iz marta i juna 2009. godine.

Novi zahtjevi za preispitivanje merituma neke odluke iz regulatorne prakse državnog regulatora pred Sudom BiH nisu podnošeni.

4. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI

4.1 Energetska zajednica

Ugovor o uspostavi Energetske zajednice, koji je potpisan 25. oktobra 2005. godine i stupio na snagu 1. jula 2006. godine, omogućava kreiranje najvećeg internog tržišta za električnu energiju i gas na svijetu, u kojem efektivno učestvuje Evropska unija sa jedne strane i slijedećih devet Ugovornih strana: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija, Moldavija, Hrvatska, Srbija, Ukrajina i UNMIK – Kosovo.¹

U skladu sa izraženim interesom, u radu tijela Energetske zajednice učestvuju: Austrija, Bugarska, Češka, Francuska, Grčka, Italija, Kipar, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Rumunija, Slovačka, Slovenija i Ujedinjeno Kraljevstvo. Ovih 15 tzv. zemalja učesnica iz Evropske unije direktno učestvuje u radu tijela Energetske zajednice, a njihove pozicije prilikom glasanja izražava Evropska komisija.

Status posmatrača u tijelima Energetske zajednice imaju Armenija, Gruzija, Norveška i Turska.

Investicije, ekonomski razvoj, sigurnost snabdijevanja energijom, socijalna sigurnost, solidarnost i uzajamno povjerenje su ključne riječi koje karakteriziraju Energetsku zajednicu, koja je formirana kao prvi zajednički institucijski projekat preduzet od strane zemalja iz jugoistočne Evrope koje nisu članice Evropske unije. Energetska zajednica ima ambicije na tri nivoa: nacionalnom, regionalnom i panevropskom.

Osnovni ciljevi Energetske zajednice su kreiranje stabilnog i jedinstvenog regulatornog okvira i tržišnog prostora koji obezbjeđuje pouzdano snabdijevanje energentima i može privući investicije u sektore električne energije i prirodnog gasa. Pored toga to je razvoj alternativnih pravaca snabdijevanja gasom i poboljšanje stanja u životnoj sredini, uz primjenu energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora.

Zaključivanjem ovog Ugovora, ugovorne strane iz regije se obavezuju da između sebe uspostave zajedničko tržište električne energije i gasa koje će funkcionirati po standardima tržišta energije EU sa kojim će se integrirati. To se postiže postepenim preuzimanjem dijelova *acquis*-a EU, koji se odnose na energiju, zaštitu okoliša i konkurenciju. Radi se o implementaciji odgovarajućih direktiva i uredbi EU za oblasti energije i zaštite okoliša (vidjeti tabelu 7).

¹ Ova lista odražava Ugovorne strane na dan 31. decembra 2011. godine. Moldavija ima status Ugovorne strane od 1. maja 2010. godine, a Ukrajina od 1. februara 2011. godine.

Tabela 7. *Acquis Energetske zajednice*

Acquis, odnosno pravni okvir Energetske zajednice koji se konstantno razvija od 2005. godine, i dalje u svom središtu ima dvije direktive koje predviđaju zajedničke propise za interna tržišta električne energije i prirodnog gasa. One su dopunjene propisima o prekograničnoj trgovini, kao i horizontalnim propisima u oblastima zaštite okoliša, konkurencije i obnovljivih izvora energije. U 2007. godini *acquis* je proširen na direktive EU o sigurnosti snabdijevanja električnom energijom i gasom, a od 2008. godine pojam ‘mrežna energija’ koji se inicijalno odnosio na električnu energiju i gas uključuje i naftni sektor. 2009. i 2010. *acquis* je dalje proširen direktivama o energetskej efikasnosti (Direktive o energetskej efikasnosti zgrada, energetskeom označavanju, te o energetskej efikasnosti za krajnje korisnike i energetskeim uslugama).

Acquis o električnoj energiji

- Direktiva 2003/54/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. godine o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta električne energije,
- Direktiva 2005/89/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 18. januara 2006. godine o mjerama za sigurnost snabdijevanja električnom energijom i ulaganje u infrastrukturu,
- Uredba 1228/2003/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. godine o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije.

Acquis o gasu

- Direktiva 2003/55/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. godine o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta prirodnog gasa,
- Direktiva 2004/67/EC Vijeća Evropske unije od 26. aprila 2004. godine o mjerama za sigurnost snabdijevanja prirodnim gasom,
- Uredba 1775/2005/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 28. septembra 2005. godine o uvjetima pristupa mreži transporta prirodnog gasa.

Acquis o životnoj sredini

- Direktiva Vijeća Evropske zajednice 85/337/EEC od 27. juna 1985. godine o ocjeni utjecaja javnih i privatnih projekata na okoliš, sa amandmanima od 3. marta 1997. godine (Direktiva 97/11/EC) i Direktivom 2003/35/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. maja 2003. godine,
- Direktiva 2005/33/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 6. jula 2005. godine kojom se dopunjava Direktiva 1999/32 od 26. aprila 1999. godine u vezi sa smanjenjem sadržaja sumpora u nekim tečnim gorivima; implementacija do 31. decembra 2011. godine,
- Direktiva 2001/80/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 23. oktobra 2001. godine o ograničenju emisije zagađivača vazduha iz velikih termoelektrana (50 MW); implementacija do 31. decembra 2017. godine,
- Član 4(2) Direktive Vijeća Evropske zajednice 79/409/EEC od 2. aprila 1979. godine o zaštiti ptica,
- Nastojanje za pristup Kyoto protokolu i provođenje Direktive 96/61/EC od 24. septembra 1996. godine o prevenciji i kontroli zagađenja.

Acquis o konkurenciji

Nisu dozvoljene i bit će procjenjivane u skladu sa čl. 81., 82. i 87. Ugovora o uspostavi Evropske zajednice slijedeće aktivnosti:

- Spriječavanje, ograničavanje ili poremećaj konkurencije,
- Zloupotreba dominantne pozicije,
- Pružanje javne pomoći koja uzrokuje ili prijeti poremećajem konkurencije.

Poštivat će se odredbe Ugovora o uspostavi Evropske zajednice, posebno člana 86. koje se odnose na javna preduzeća i preduzeća kojima su data posebna prava.

Acquis o obnovljivim energetskeim resursima

- Direktiva 2001/77/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 27. septembra 2001. godine o promociji električne energije proizvedene korištenjem obnovljivih izvora na unutarnjem tržištu,
- Direktiva 2003/30/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 8. maja 2003. godine o promociji korištenja bio-goriva ili drugih obnovljivih goriva u transportu.

Nastavak na slijedećoj stranici ⇨

⇒ *Nastavak Tabele 7 sa prethodne stranice*

Pored *acquis*-a EU, Ministarsko vijeće je usvojilo nekoliko nezavisnih mjera koje se odnose na rješavanje sporova, uspostavu tzv. '8. regije' u cilju olakšavanja prekogranične trgovine električnom energijom, te mjere za koordinaciju sigurnosti snabdijevanja.

Pokazatelj daljnjeg razvoja *acquis*-a Energetske zajednice su preporuke Ministarskog vijeća iz 2010. godine kojima su Ugovorne strane pozvane da provedu nove propise Evropske unije o internom energetske tržištu koji sačinjavaju tzv. 'Treći paket' i Direktivu 2009/28/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 23. aprila 2009. godine o promociji korištenja energije iz obnovljivih izvora, koja dopunjuje i zamjenjuje Direktive 2001/77/EC i 2003/30/EC. Odlukom Ministarskog vijeća iz 2011. godine propisi koji sačinjavaju 'Treći paket', osim Uredbe 713/2009/EC, postali su pravno obavezujući i za Ugovorne strane Energetske zajednice, uz rok za implementaciju do 1. januara 2015. godine.

Treći paket

- Uredba 713/2009/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. jula 2009. godine o uspostavljanju Agencije za saradnju energetske regulatora,
- Uredba 714/2009/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. jula 2009. godine o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije, koja zamjenjuje Uredbu 1228/2003/EC,
- Uredba 715/2009/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. jula 2009. godine o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu prirodnog gasa, koja zamjenjuje Uredbu 1775/2005/EC,
- Direktiva 2009/72/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. jula 2009. godine o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta električne energije, koja zamjenjuje Direktivu 2003/54/EC,
- Direktiva 2009/73/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. jula 2009. godine o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta prirodnog gasa, koja zamjenjuje Direktivu 2003/55/EC.

Napomena: Tekst propisa EU koji se navode u ovoj tabeli dostupan je u okviru internet prezentacije Državne regulatorne komisije za električnu energiju (www.derk.ba).

Energetska zajednica je uspostavljena na period od 10 godina, koji istječe u julu 2016. godine i koji može biti produžen jednoglasnom odlukom njenog Ministarskog vijeća.

U cilju osiguranja adekvatnog vođenja procesa uspostave i funkcioniranja Energetske zajednice, osnovane su slijedeće institucije: Ministarsko vijeće, Stalna grupa na visokom nivou, Regulatorni odbor, Forum za električnu energiju (Atinski forum), Forum za gas (Mariborski forum), Socijalni forum, Forum za naftu (sa sjedištem u Beogradu) i Sekretarijat.

Ministarsko vijeće, kao najviše tijelo Energetske zajednice osigurava postizanje ciljeva utvrđenih Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice. Ministarsko vijeće čine po jedan predstavnik svake Ugovorne strane i dva predstavnika Evropske unije.

Stalna grupa na visokom nivou (PHLG), koja okuplja više zvaničnike Ugovornih strana i dva predstavnika Evropske komisije, osigurava kontinuitet sastanaka Ministarskog vijeća i

Slika 11. Geografski obuhvat Energetske zajednice

provođenje dogovorenih aktivnosti, te odlučuje o provođenju mjera u određenim oblastima.

Regulatorni odbor Energetske zajednice (ECRB), sa sjedištem u Atini, čine predstavnici državnih regulatornih tijela zemalja regije, a Evropsku uniju predstavlja Evropska komisija, uz pomoć po jednog regulatora iz zemalja učesnica iz EU, te jednog predstavnika Agencije za saradnju energetskih regulatora (ACER). ECRB razmatra pitanja regulatorne saradnje i može prerasti u tijelo koje donosi regionalne regulatorne odluke i služi kao institucija za rješavanje sporova. Regulatorni odbor ima glavnu ulogu u radu proširenog tržišta. Prema mišljenju Evropske komisije ovo nad-nacionalno regulatorno tijelo može postati model za druge dijelove svijeta.

Forumi Energetske zajednice, posvećeni električnoj energiji, gasu, nafti i socijalnim aspektima, okupljaju sve zainteresirane aktere – predstavnike vlada, regulatora, kompanija, kupaca, međunarodnih finansijskih institucija i dr.

Sekretarijat Energetske zajednice, sa sjedištem u Beču, predstavlja ključni administrativni faktor i zajedno sa Evropskom komisijom osigurava neophodnu saradnju i pruža podršku za rad drugih institucija. Sekretarijat je odgovoran za nadgledanje odgovarajuće provedbe obaveza Ugovornih strana i podnosi godišnji izvještaj o napretku Ministarskom vijeću. U tom smislu Sekretarijat djeluje kao 'čuvar' Ugovora o uspostavi

g. Günther Oettinger, komesar odgovoran za energetska pitanja EU: "...Danas je Energetska zajednica model regionalne saradnje po pitanju energije na širem evropskom području koje se prostire od Lisabona do Kijeva i od Tirane do Helsinkija.

...Unapređenje regionalnih energetske sistema i trgovine ne pomaže samo pojedinačno Ugovornim stranama, već doprinosi sigurnosti snabdijevanja širom Evrope."

Iz izjave povodom jubileja Energetske zajednice, Beč, 25. oktobra 2011.

Energetske zajednice dok Evropska komisija ima ulogu generalnog koordinatora u skladu sa istim Ugovorom.

U oktobru 2011. godine Konferencijom na visokom nivou obilježena je peta godišnjica stupanja na snagu Ugovora o uspostavi Energetske zajednice. U proteklom periodu Energetska zajednica je izrasla u zrelu organizaciju koja osigurava čvrst institucijski okvir za saradnju, međusobnu podršku i razmjenu iskustava i stoga služi kao model za regionalnu saradnju u vezi energetske pitanja.

Učešćem u ovom procesu Bosna i Hercegovina potvrđuje svoju opredjeljenost za reformu energetske sektora, liberalizaciju tržišta energije i usklađivanje svoje politike sa članicama EU.

Rad Državne regulatorne komisije za električnu energiju, iz domena Energetske zajednice, odvijao se uz neophodnu saradnju sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, zatim kroz podršku i doprinos realizaciji različitih projekata u funkciji uspostave Energetske zajednice i naročito kroz proaktivan odnos u istraživanjima koje su planirale i provodile različite grupe šireg tematskog spektra, a koje okupljaju energetske regulatore iz regije i Evropske unije.

Težište aktivnosti DERK-a u Energetskoj zajednici i dalje je smješteno u Regulatorni odbor, u kojem Državna regulatorna komisija za električnu energiju predstavlja i zastupa interese Bosne i Hercegovine. Formalna uspostava Regulatornog odbora Energetske zajednice, izvršena je 11. decembra 2006. godine u Atini. Tokom 2011. godine, Regulatorni odbor održao je tri sastanka.

Predsjednik ECRB-a u 2010. i 2011. godini bio je Mirsad Salkić, član DERK-a, a afirmaciji Regulatorne komisije doprinosi i mr.sc. Edin Zametica, sekretar, koji od 2007. godine predsjedava Radnom grupom za zaštitu kupaca.

Regulatorni odbor značajan dio svojih aktivnosti organizira kroz više radnih grupa, uz podršku odgovarajućeg odjela Sekretarijata Energetske zajednice.

Radna grupa za električnu energiju (EWG) je tokom 2011. godine bila usmjerena na proces uspostavljanja jedinstvenog mehanizma alokacije prekograničnih prijenosnih kapaciteta, uspostavu balansnog mehanizma, pitanja dizajna i otvaranja tržišta, te harmonizaciju sistema licenciranja u regionu.

Operativno organizirajući svoj rad uspostavom nekoliko podgrupa, EWG je pripremila nekoliko vrijednih dokumenata, izvještaja i uporednih analiza, među kojima poseban značaj ima

Izveštaj o balansnim mehanizmima u jugoistočnoj Evropi, Studija o regulatornim podsticajima za investiranje i Nacrt smjernica za regulatorni nadzor tržišta, koji je predmet javne rasprave. EWG je poseban doprinos dala u pripremi *Regionalnog akcijskog plana za otvaranje veleprodajnog tržišta u jugoistočnoj Evropi*. Ovaj plan je zajednički dokument PHLG, ECRB i ENTSO-E.

EWG priprema pregled regulatornog okruženja, identifikuje pravne i finansijske prepreke i predlaže rješenja na regionalnom i nacionalnom nivou za implementaciju i funkcioniranje novih mehanizama u okviru regionalnog tržišta jugoistočne Evrope. Domen djelovanja radne grupe zahtijeva širok spektar znanja uključujući tehnička, pravna i finansijska pitanja.

Radna grupa za gas (GWG) posvećena je razvoju tržišta gasa u regiji, koje je manje razvijeno od tržišta električne energije. Svega nekoliko zemalja ima razvijeno tržište, dok se u ostalim gas koristi u ograničenom obimu ili nikako. Trenutno postoji veliki broj projekata koji su u funkciji razvoju tržišta gasa u regiji. Radna grupa je tokom 2011. godine bila fokusirana na izradu *Preporuka za finansiranje investicija u Gasni prsten Energetske zajednice*, čiji završetak je planiran u 2012. godini. Realizacija Gasnog prstena bi značajno doprinijela sigurnosti snabdijevanja i daljoj gasifikaciji u jugoistočnoj Evropi.

Radna grupa je okončala aktivnosti na izradi *Izveštaja o modelima gasnog tržišta u Energetskoj zajednici i njihovoj usklađenosti sa Uredbom 1775/2005/EC*, sa naglaskom na principe transparentnosti i sankcija. Pored toga, GWG je pratila praktičnu implementaciju Uredbe u oblasti trgovine ukapljenim gasom i skladištenja prirodnog gasa.

Radna grupa za zaštitu kupaca (CWG) je i u 2011. godini prije svega bila posvećena razvoju mehanizama za zaštitu kupaca u procesu liberalizacije tržišta energije. CWG je pripremila više dokumenata koji se odnose na stanje u Energetskoj zajednici uključujući *Izveštaj o zaštiti ugroženih kupaca, Pregled praksi u oblasti rješavanja žalbi kupaca, Studija o preporukama za uvođenje inteligentnih brojila, Analizu prakse izdavanja računa za gas* i ažuriranje analize koja se odnosi na električnu energiju.

Posebitu pozornost Grupa je posvetila kvalitetu snabdijevanja, realizirajući *Studiju o preporukama za prikupljanje podataka o kvalitetu usluge, izvještavanju i reviziji u Energetskoj zajednici i Izveštaj o uporednoj analizi o kvalitetu snabdijevanja električnom energijom*, koji je rezultat saradnje sa Vijećem evropskih energetske regulatora (CEER) i predstavlja prilog

Petoj CEER-ovoj uporednoj analizi kvaliteta snabdijevanja električnom energijom.

U narednom periodu Radna grupa planira nastaviti aktivnosti na zaštiti ugroženih kategorija kupaca, na analiziranju problematike promjene snabdjevača, priključivanja kupaca na mrežu i proizvodnje električne energije od strane malih kupaca.

Implementacijska grupa za uspostavu Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Evropi (SEE CAO IG). Povećani obim trgovine koji je ostvaren kao posljedica liberalizacije elektroenergetskih tržišta došao je do tačke u kojoj limitirajući prekogranični prijenosni kapaciteti postaju prepreka za dalje povećanje obima prekogranične trgovine električnom energijom.

Koordinirane aukcije prekograničnih prijenosnih kapaciteta predstavljaju korak dalje u nastojanju da se u što većem obimu iskoriste postojeće konekcije između nacionalnih elektroenergetskih sistema, tj. da se maksimizira stepen njihovog korištenja. Da bi se ovaj cilj ostvario formirana je Implementacijska grupa za uspostavu Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Evropi (SEE CAO IG) koja se sastoji od predstavnika regulatornih tijela i operatora prijenosnih sistema.

Ovakav sastav uvažava činjenicu da je za tretman problematike koordiniranih aukcija neophodna kontinuirana i tijesna saradnja između operatora sistema i regulatora u regiji. Prema prvobitnom Akcijskom planu početak rada Ureda se očekivao početkom 2009. godine. Međutim, zbog niza otvorenih pitanja koja uključuju način raspodjele prihoda i definiranje granica regije koje će Ured pokrivati, postojanja pravnih prepreka u nacionalnim zakonodavstvima zemalja učesnica, te izbora lokacije samog Ureda, njegova uspostava prolongirana je za 2012. godinu.

Prolongirane su također i ostale aktivnosti koje su bile planirane prvobitnim akcijskim planom, ali se u 2012. godini očekuje nastavak aktivnosti, s obzirom da je određeno da će sjedište Ureda biti u Podgorici i da je većina operatora prijenosnog sistema zemalja u regiji potpisala Sporazum o osnivanju Ureda za koordinirane aukcije.

Nezavisni operator sistema u BiH je potpisao navedeni Sporazum 5. februara 2011. godine, čime je potvrđena vjerodostojnost Bosne i Hercegovine da zajedno sa drugim članicama tzv. '8. regije' u potpunosti ispoštuje svoje obaveze prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice.

4.2 Regionalna asocijacija energetskih regulatora – ERRA

Regionalna asocijacija energetskih regulatora (*Energy Regulators Regional Association – ERRA*) je organizacija nezavisnih regulatornih tijela za energiju centralne i istočne Evrope i novih nezavisnih država u regiji. ERRA ima 24 punopravna člana, kao i tri pridružena člana iz regije. U radu ERRA-e djeluje i šest dodatnih pridruženih članova van regije, od kojih se ističe Nacionalna asocijacija regulatornih komisija SAD (*National Association of Regulatory Utility Commissioners*).

Ciljevi ERRA-e su poboljšanje reguliranja energetskih djelatnosti u zemljama članicama, podsticanje razvoja nezavisnih i stabilnih regulatora, poboljšanje saradnje između regulatora, razmjena informacija, istraživačkog rada i iskustva između članova, bolji pristup informacijama o svjetskom iskustvu u reguliranju energetskih djelatnosti.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je punopravan član ERRA-e od 19. maja 2004. godine. Na Generalnoj skupštini održanoj u maju 2010. godine, kao pridruženi članovi ove organizacije primljene su i dvije entitetske regulatorne komisije FERK i RERS.

Predstavnici DERK-a aktivno učestvuju u radu Generalne skupštine, Investicijske konferencije i u radu stalnih komiteta i radnih grupa, od kojih se posebno izdvajaju Stalni komitet za tarife i cijene i Stalni komitet za licence i konkurenciju, u kojem je Saša Ščekić, rukovodilac Sektora za licence i tehničke poslove u DERK-u, 2010. godine izabran za predsjedavajućeg komiteta, te Radna grupa za pravnu regulativu.

Slika 12. Članstvo u ERRA-i

ERRA je period između decembra 2010. i maja 2011. godine posvetila obilježavanju svoje desete godišnjice. Rast u članstvu i trenutni geografski obuhvat ističe kontinuirano ispunjavanje i privlačenje svojoj misiji: poboljšanje regulacije, saradnje, autoriteta i nezavisnosti energetske regulatora. Jubilej je bio povod izražavanja dostignuća u edukaciji, tehničkoj razmjeni i investiranju u zemlje članice. Jedinstvena međunarodna uloga i misija koju ERRA ispunjava doprinosi efikasnom radu energetske regulatora. Deseta ERRA konferencija o energetskim investicijama i regulaciji održana u maju 2011. godine u St. Petersburgu (Rusija) prepoznata je kao najznačajniji događaj u obilježavanju jubileja.

Najvažnije teme obrađivane u 2011. godini odnose se na ekonomsku krizu i tržišta energije (smanjenje potražnje, nove investicije, regulacija tarifa), procjenu efikasnosti distributivnih kompanija, strukturu tržišta, mogućnosti pružanja pomoćnih i balansnih usluga u malim sistemima, indikatore performansi distributivnih kompanija nakon privatizacije, regulatorni nadzor veleprodajnog i maloprodajnog tržišta u tranziciji ka liberalnom modelu, regulatorne aspekte energetske efikasnosti, komercijalne gubitke i nenaplaćena potraživanja, alokaciju troškova i profita kod elektran sa kombiniranim ciklusom, poticajne tarife, balansne ugovore, regulaciju naspram konkurencije na tržištima energije, odnos regulatora i drugih tijela u obezbjeđenju konkurencije u energetskom sektoru, regulatorne implikacije trećeg energetske paketa EU, nezavisnost regulatornog tijela i uzajamni odnos sa drugim državnim institucijama, regulatorno-pravni aspekti klimatskih promjena, državno naspram privatnog vlasništva u energetskom sektoru itd.

Pored aktivnog rada u tijelima ERRA-e, pružanjem relevantnih informacija o energetskom sektoru Bosne i Hercegovine, posebno u regulatornoj praksi, Državna regulatorna komisija za električnu energiju ispunjava svoju ulogu, koju je stekla članstvom u ERRA-i.

4.3 Mediteranska radna grupa za reguliranje električne energije i prirodnog gasa – MEDREG

Mediteranska radna grupa za reguliranje električne energije i prirodnog gasa – MEDREG, koja je osnovana kao radna grupa u maju 2006, danas je neprofitno udruženje koje je u skladu sa italijanskim zakonom uspostavljeno u Rimu 2007. godine. MEDREG okuplja regulatorna tijela iz: Albanije, Alžira, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Egipta, Francuske, Grčke, Hrvatske, Italije, Izraela, Jordana, Kipra, Malte, Maroka, Palestinske uprave, Portugala, Slovenije, Španije, Tunisa i Turske.

Organizacijska struktura MEDREG-a obuhvata Generalnu skupštinu koja se sastaje dva puta godišnje i četiri *ad hoc* grupe: (1) za institucionalna pitanja (kojom predsjedava Francuska), (2) za električnu energiju (kojom predsjedava Egipat), (3) za gas (kojom predsjedava Turska) i (4) za okolinu, obnovljive izvore energije i energetska efikasnost (kojom predsjedava Španija). *Ad hoc* grupe se okupljaju najmanje dva puta godišnje.

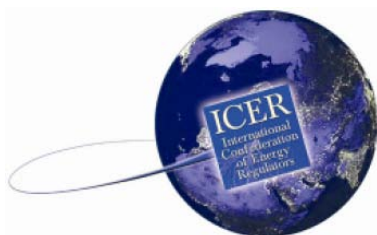
MEDREG ima podršku Italijanske vlade, REMEP-a (Evromediteranska energetska platforma iz Rima), Evropske komisije i CEER-a (Vijeće evropskih energetskih regulatora). MEDREG je sufinansiran od strane Evropske unije u cilju promoviranja jasnih, stabilnih i usklađenih pravih i regulatornih okvira, kao i omogućavanja investiranja, razvoja infrastrukture i interkonekcija, efikasnosti i integracije energetskih tržišta koji su bazirani na sigurnim, ekonomičnim i ekološki održivim energetskim sistemima u Mediteranskom bazenu. Osim toga, MEDREG omogućava saradnju, razmjenu informacija i uzajamnu pomoć regulatornih komisija iz zemalja EU i Mediterana, osiguravajući maksimalne koristi za kupce energije u obje regije.

Ministarska deklaracija koja je potpisana na Kipru u decembru 2007. godine od strane ministara evro-mediteranskih zemalja potvrdila je jedinstvenu i stratešku ulogu MEDREG-a u uspostavljanju i jačanju saradnje između energetskih regulatora, jačanju transparentnosti, unapređivanju zajedničkog znanja i davanju doprinosa harmonizaciji regulatornog okvira na evromediteranskom energetskom tržištu.

Za razliku od redovnog učešća na sastancima Generalne skupštine, predstavnici DERK-a ne prisustvuju sastancima *ad hoc* grupa ali aktivno pripremaju informacije i komentare na nacрте dokumenata.

Na sastancima Generalne skupštine u 2011. godini, MEDREG je kao jedan od glavnih svojih ciljeva potvrdio razvoj i usklađivanje regulatornog okvira u funkciji novih investicija u energetska infrastrukturu i integracija regionalnog tržišta. U ovu svrhu kao interni posmatrač koji može dati regulatornu analizu budućih srednjoročnih i dugoročnih investicija u ovom regionu djeluje Radna grupa za infrastrukturne investicije. Informiranost i razmjenu informacija i promociju aktivnosti MEDREG-a između zemalja članica unapređuje Grupa za komunikaciju u kojoj svako regulatorno tijelo zemlje članice kandiduje svog predstavnika.

4.4 Međunarodna konfederacija energetskih regulatora – ICER

Međunarodna konfederacija energetskih regulatora (ICER) je dobrovoljni okvir za saradnju energetskih regulatora na svjetskom nivou. Cilj ICER-a je da poboljša informiranost javnosti i kreatora političkih odluka, kao i razumijevanja reguliranja energije, i njegove uloge u rješavanju širokog spektra socio-ekonomskih, okolišnih i tržišnih pitanja.

Konfederacija, kroz redovne i strukturirane kontakte i saradnju među regulatorima, vrši zajedničke analize različitih regulatornih tema, omogućava razmjenu informacija i najboljih regulatornih praksi i promovira razmjenu u oblasti edukacije.

Rad ICER-a je usmjeren na slijedeće ključne oblasti: pouzdanost i sigurnost snabdijevanja, uloga regulatora u izazovima koje nose klimatske promjene, konkurencija i priuštivost, te nezavisnost, ovlaštenja, odgovornosti i obuka regulatora.

Preko 200 regulatornih tijela sa šest kontinenata, putem regionalnih regulatornih asocijacija (slika 13) ostvaruje članstvo u ICER-u i učestvuje u njegovom radu.

Slika 13. Regionalne regulatorne asocijacije u članstvu ICER-a

4.5 Međunarodna mreža energetskih regulatora – IERN

Međunarodna mreža energetskih regulatora (*International Energy Regulation Network – IERN*) je internet platforma koja je uspostavljena 2003. godine od strane Drugog Svjetskog energetskog regulatornog foruma (WFER). Cilj IERN-a je

omogućiti razmjenu informacija o reguliranju tržišta električne energije i prirodnog gasa, kako za dobrobit regulatornih tijela, tako i drugih zainteresiranih korisnika. IERN vodi Škola regulacije u Firenci uz blisku saradnju sa Vijećem evropskih energetske regulatora (CEER).

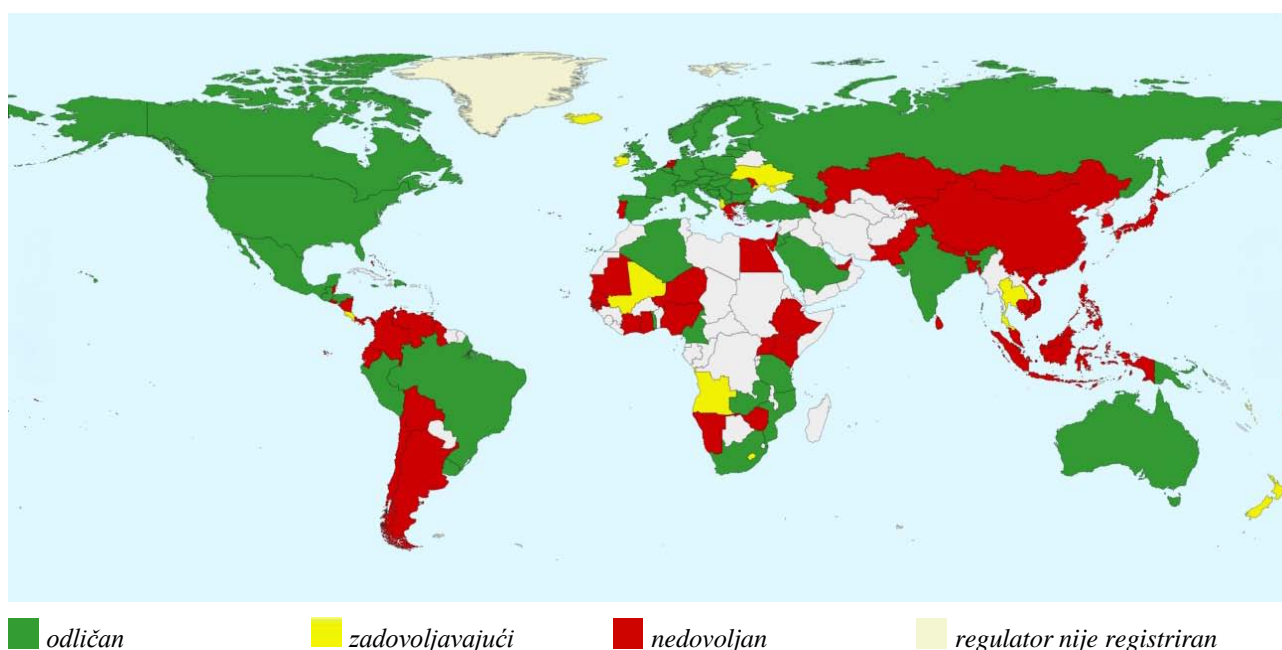
IERN je mjesto gdje regulatori mogu razmijeniti informacije o mogućnostima stručnog usavršavanja, konferencijama i *on-line* resursima za reguliranje energije. Dugoročno, IERN-ov cilj je da postane ne samo subjekat za omogućavanje razmjene postojećih informacija, već i kreator internih radnih dokumenata zasnovanih na najboljoj praksi.

IERN okuplja 311 regulatornih tijela koja su ujedno i članovi regionalnih regulatornih asocijacija.

Da bi se garantirao kvalitet podataka koji se mogu naći na internet stranici, glavna regionalna udruženja regulatora širom svijeta, pojedinačni regulatori energije i više međunarodnih institucija pružaju podršku IERN-u. DERK je direktno učestvovalo u kreiranju ove Mreže, te su podaci o energetskom sektoru i regulatornoj praksi BiH učinjeni dostupnim i na ovaj način.

U 2011. osoblje DERK-a je aktivno učestvovalo u dostavi podataka za IERN-ove *on-line* upitnike čiji je cilj davanje informacija o reguliranju električne energije, naročito o opsegu aktivnosti regulatornih tijela uključujući prijenos, distribuciju, proizvodnju, veleprodaju, maloprodaju itd. kao i ažuriranju već postojećih podataka. Ovakav pristup omogućava da relevantne informacije koje osigurava ova platforma budu dostupne zainteresiranim korisnicima na blagovremen i efikasan način.

Slika 14. Kvalitet dostave podataka IERN-u

5. REVIZIJSKI IZVJEŠTAJ

Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH utvrđeno je da se DERK finansira iz vlastitih prihoda. Osnovni prihod DERK-a u 2011. godini je bila regulatorna naknada koju su plaćali vlasnici licenci za prijenos električne energije, nezavisnog operatora sistema i međunarodnu trgovinu električnom energijom. Regulatorna naknada se određuje tako da pokrije troškove DERK-a, a za procijenjeni višak prihoda nad rashodima se umanjuju obaveze za plaćanje regulatorne naknade u narednom periodu.

Finansijsko poslovanje DERK-a uglavnom pokriva sljedeća područja:

- nastanak i podmirenje finansijskih obaveza za potrebe definirane u odobrenom finansijskom planu,
- kratkoročno planiranje i upravljanje novčanim tokovima,
- redovno praćenje realizacije finansijskog plana za tekuću godinu,
- analiza i procjena budućih novčanih tokova u svrhu pripreme novog finansijskog plana,
- priprema finansijskog plana za narednu godinu,
- unutarnje finansijsko izvještavanje kao osnova za donošenje odgovarajućih poslovnih odluka,
- finansijsko izvještavanje prema vanjskim tijelima, ovlaštenim institucijama i javnosti.

Konačan rezultat svih navedenih aktivnosti i donesenih odluka su finansijski izvještaji kojima su iskazani rezultati poslovanja na kraju poslovne godine. Svake godine se vrši revizija finansijskih izvještaja DERK-a s ciljem nezavisne i nepristrasne provjere iskazanih rezultata poslovanja, kao i usklađenosti tih postupaka sa važećim propisima.

U toku 2011. godine reviziju finansijskih izvještaja DERK-a za prethodnu godinu vršilo je društvo za reviziju, računovodstvo i konsalting "REVIK" d.o.o. Sarajevo, sa kojim je zaključen ugovor na osnovu objavljenog javnog poziva za obavljanje usluga revizije.

Obavljajući reviziju u skladu sa Međunarodnim revizijskim standardima revizori su prikupili dokaze o iznosima i drugim podacima objavljenim u finansijskim izvještajima kako bi se u razumnoj mjeri uvjerali da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogreške. Osim utvrđivanja realnosti finansijskih izvještaja u cjelini, revizija je podrazumijevala i istodobnu ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva DERK-a.

“Po našem mišljenju, finansijski izvještaji prikazuju objektivno, u svim materijalno značajnim stavkama, finansijski položaj Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK) na dan 31. decembra 2010. godine, te rezultate njegovog poslovanja i promjene u novčanom toku za godinu koja je tada završila u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (“MSFI”).”
(“REVIK”, 22. marta 2011.)

Na osnovu pribavljenih dokaza nezavisni revizor je pozitivno ocijenio finansijske izvještaje DERK-a za 2010. godinu. Time je DERK zadržao najvišu revizijsku ocjenu kako iskazanih rezultata poslovanja, tako i prikazanog stanja sredstava, obaveza i kapitala.

U tom pravcu nastavljeno je poboljšavanje sistema finansijskog upravljanja i unutarnje kontrole, koji obezbjeđuju dobro organiziran i efikasan rad uz istodobnu prevenciju ili identifikaciju mogućih grešaka radi zaštite imovine od bilo kakvih gubitaka uzrokovanih nepažnjom ili lošim upravljanjem.

Za savjesnost u raspolaganju sredstvima i usklađenost poslovanja s važećim zakonskim propisima DERK je u prethodnim periodima, prilikom razmatranja revizijskog izvještaja Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, javno pohvaljivan od strane oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Provođenjem eksterne revizije DERK osigurava i nezavisan i pouzdan izvještaj o korištenju imovine te upravljanju prihodima i rashodima. Radi pružanja informacija o svom finansijskom položaju i rezultatima poslovanja zainteresiranim licima i široj javnosti revizijski izvještaj se svake godine objavljuje. Revidirani finansijski izvještaji za 2010. godinu su objavljeni u "Službenom glasniku BiH", broj 34/11 i u okviru internet prezentacije DERK-a www.derk.ba.

6. OSNOVNI PRAVCI AKTIVNOSTI U 2012. GODINI

Državna regulatorna komisija za električnu energiju nastavit će svoje aktivnosti na kreiranju uvjeta za slobodnu trgovinu i kontinuirano snabdijevanje električnom energijom po unaprijed definiranom standardu kvaliteta za dobrobit građana Bosne i Hercegovine, uz poštivanje važećih zakona, odgovarajućih evropskih direktiva i pravila o unutarnjem tržištu električne energije. U tom smislu predstavnici DERK-a će učestvovati u planiranoj reviziji i daljnjem razvoju pravnog okvira koji se odnosi na elektroenergetski sektor.

DERK će i u 2012. godini sarađivati sa Parlamentarnom skupštinom Bosne i Hercegovine, a posebno sa Komisijom za saobraćaj i komunikacije Predstavničkog doma PS BiH i Komisijom za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, saobraćaj i komunikacije Doma naroda PS BiH. Naročito se ističe važnost ostvarivanja kontinuiteta razmjene informacija i usklađenosti ključnih regulatornih aktivnosti sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, koje je nadležno za kreiranje politike u skladu sa Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH.

Svi dosadašnji modaliteti međusobnog praćenja i usklađivanja djelovanja nastavit će se i u 2012. godini sa Regulatornom komisijom za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatornom komisijom za energetiku Republike Srpske, kao i sa drugim regulatornim tijelima uspostavljenim na državnom nivou, prije svega sa Konkurencijskim vijećem BiH.

Uvažavajući potrebu različitih nivoa odlučivanja za kvalitetnim i pouzdanim statističkim podacima u području energije DERK želi ostati aktivan administrativni izvor i referentan generator ovih podataka s kojim ciljem će nastaviti dosadašnju saradnju sa Agencijom za statistiku BiH.

Također, DERK će pratiti aktivnosti i trendove u kompletnom energetske sektoru i neposredno se uključivati u sve relevantne događaje.

Kroz svoje djelovanje DERK će biti usmjeren na:

- donošenje tarifa u okviru svojih nadležnosti,
- izdavanje licenci,
- regulatorni nadzor licenciranih subjekata,
- kreiranje novih regulatornih pravila, te analiziranje ranije donešenih regulatornih pravila i postojeće prakse, uz pregled i reviziju akata DERK-a,
- razvoj modela pružanja pomoćnih usluga,

- uređenje jedinstvenog tržišta električne energije, uz poseban fokus na problematiku otvaranja veleprodajnog tržišta,
- jačanje kapaciteta u smislu ispunjavanja međunarodnih obaveza u vezi sa regulatornim izvještavanjem,
- socijalni aspekt u domenu regulatorne prakse,
- praćenje primjene ITC mehanizma i uspostave mehanizma koordiniranih eksplicitnih aukcija kapaciteta,
- odobravanje i nadziranje pravila koja razviju NOS BiH i Elektroprijenos BiH,
- praćenje pripreme *Indikativnog plana razvoja proizvodnje za period od 2013. do 2022. godine*, te odobravanje *Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže za period od 10 godina*, kao i *Plana investicija Elektroprijenosa BiH*,
- informiranje reguliranih subjekata i javnosti o regulatornoj praksi,
- obavljanje ostalih poslova koji mu budu povjereni u nadležnost.

DERK planira aktivno učešće u pripremi i realizaciji Akcijskog plana i Razvoja legislative u elektroenergetskom sektoru BiH prema *acquis-u* EU, uz davanje doprinosa uklanjanju nedostataka u elektroenergetskom sektoru koji su navedeni u *Izveštaju Evropske komisije o napretku BiH u 2011. godini* i dokumentu *Strategija proširenja i ključni izazovi 2011-2012.*

U centru zanimanja bit će i aktivnosti međunarodnih tijela koje se odnose na reguliranje tržišta električne energije, prije svega onih u čijem radu DERK i sam učestvuje:

- ECRB – Regulatorni odbor Energetske zajednice (uključujući Radnu grupu za električnu energiju, Radnu grupu za gas, Radnu grupu za zaštitu kupaca i Implementacijsku grupu za uspostavu Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Evropi),
- ERRA – Regionalna asocijacija energetske regulatora (uključujući Stalni komitet za licence i konkurenciju, Stalni komitet za tarife i cijene i Radnu grupu za pravnu regulativu),
- MEDREG – Mediteranska radna grupa za reguliranje električne energije i prirodnog gasa (uključujući *ad hoc* radne grupe za institucionalna pitanja, električnu energiju, gas, te okoliš, obnovljive izvore i energetske efikasnost),
- ICER – Međunarodna konfederacija energetske regulatora,
- IERN – Međunarodna mreža energetske regulatora.

DERK će, također, nastaviti praćenje rada Vijeća evropskih energetske regulatora (CEER) i Agencije za saradnju energetske regulatora (ACER).

Uvažavajući činjenicu da su novi propisi Evropske unije o internom energetske tržištu (Treći paket) putem Ugovora o uspostavi Energetske zajednice postali obavezujući i za Bosnu i Hercegovinu, sa rokom njihove transpozicije i implementacije u domaće zakonodavstvo i elektroenergetske praksu do 1. januara 2015. godine, DERK će u narednom periodu posvetiti detaljnoj analizi sadržaja Trećeg paketa liberalizacije energetske tržišta EU kako bi se aktivnosti praktične implementacije svih relevantnih odredbi što uspješnije odvijala.

Dodatne informacije o radu i postupcima koje vodi Državna regulatorna komisija za električnu energiju mogu se naći u okviru internet prezentacije na adresi www.derk.ba, odnosno dobiti kontaktom na telefone 035 302060 i 302070, telefax 035 302077, e-mail info@derk.ba ili u sjedištu DERK-a u Tuzli, Ulica M. Jovanovića 4/II.

PRILOG A: Osnovni podaci o elektroenergetskom sistemu Bosne i Hercegovine

(korišteni podaci NOS-a BiH, Elektroprijenosa BiH i elektroprivreda u BiH)

Veći proizvodni objekti

Hidroelektrane	Snaga agregata (MW)	Ukupna instalirana snaga (MW)
Trebinje I	3×60	180
Trebinje II	8	8
Dubrovnik (BiH+Hr.)	2×108	216
Čapljina	2×210	420
Rama	2×80	160
Jablanica	6×30	180
Grabovica	2×57,5	115
Salakovac	3×70	210
Mostar	3×24	72
Mostarsko blato	2×30	60
Peć-Mlini	2×15	30
Jajce I	2×30	60
Jajce II	3×10	30
Bočac	2×55	110
Višegrad	3×105	315

Termoelektrane	Instalirana snaga (MW)	Raspoloživa snaga (MW)
TUZLA	715	635
G3	100	85
G4	200	182
G5	200	180
G6	215	188
KAKANJ	450	398
G5	110	100
G6	110	90
G7	230	208
GACKO	300	276
UGLJEVIK	280	250

Osnovni podaci o prijenosnom sistemu

Nazivni napon dalekovoda	<i>dalekovodi</i>
	Dužina (km)
400 kV	864,73
220 kV	1.524,80
110 kV	3.888,63
110 kV - kablovski vod	31,78

Nazivni napon dalekovoda	<i>interkonekcije</i>
	Broj interkonekcija
400 kV	4
220 kV	10
110 kV	22
Ukupno	36

Vrsta trafostanice	Broj trafostanica	<i>trafostanice</i>
		Instalirana snaga (MVA)
TS 400/x kV	9	6.090,5
TS 220/x kV	8	1.423,0
TS 110/x kV	127	4.785,0

Prijenosni odnos transformatora	Broj transformatora	<i>transformatori</i>
		Instalirana snaga (MVA)
TR 400/x kV	14	4.900
TR 220/x kV	14	2.100
TR 110/x kV	219	5.298

PRILOG B: Osnovni elektroenergetski pokazatelji Bosne i Hercegovine

(GWh)

2011. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	1.113,63	1.817,09	1.395,40		4.326,12
Proizvodnja u termoelektranama	6.138,01	3.449,76			9.587,77
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	100,82	28,61	6,60		136,04
Proizvodnja	7.352,47	5.295,46	1.402,00		14.049,93
Distributivna potrošnja	4.284,17	3.556,16	1.363,04	271,71	9.475,08
Gubici prijenosa					324,17
Veliki kupci	417,17	124,08	2.216,62*		2.757,87
Potrošnja rudnika i pumpanje		14,23	21,22		35,45
Potrošnja	4.701,34	3.694,47	3.600,88	271,71	12.592,57
*Uključujući i 876,00 GWh koje je Aluminij nabavio kao kvalificirani kupac					
2010. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	2.094,61	3.246,91	2.604,67		7.946,20
Proizvodnja u termoelektranama	5.012,79	2.856,00			7.868,80
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	182,77	62,11	8,54		253,41
Proizvodnja	7.290,17	6.165,02	2.613,21		16.068,40
Distributivna potrošnja	4.232,92	3.522,19	1.367,75	277,35	9.400,21
Gubici prijenosa					337,95
Veliki kupci	371,43	110,26	2.030,80*		2.512,49
Potrošnja rudnika i pumpanje		12,96	2,21		15,17
Potrošnja	4.604,35	3.645,41	3.400,76	277,35	12.265,82
*Uključujući i 1068,48 GWh koje su Aluminij i BSI nabavili kao kvalificirani kupci					
2009. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	1.631,23	2.577,36	1.939,82		6.148,41
Proizvodnja u termoelektranama	5.233,60	2.993,02			8.226,63
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	128,39	52,85	5,24		186,47
Proizvodnja	6.993,22	5.623,24	1.945,06		14.561,52
Distributivna potrošnja	4.132,46	3.403,46	1.349,97	272,22	9.158,11
Gubici prijenosa					306,46
Veliki kupci	367,30	120,90	1.630,16*		2.118,37
Potrošnja rudnika i pumpanje		14,34			14,34
Potrošnja	4.499,76	3.538,70	2.980,13	272,22	11.597,28
*Uključujući i 876,00 GWh koje je Aluminij nabavio kao kvalificirani kupac					
2008. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	1.478,17	1.931,38	1.355,20		4.764,75
Proizvodnja u termoelektranama	5.749,51	3.094,41			8.843,92
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	112,60	58,70	4,30		175,60
Proizvodnja	7.340,29	5.084,49	1.359,50		13.784,28
Distributivna potrošnja	4.042,65	3.309,06	1.334,09	268,86	8.954,66
Gubici prijenosa					326,50
Veliki kupci	658,42	148,23	2.091,17*		2.897,83
Potrošnja rudnika i pumpanje		14,15			14,15
Potrošnja	4.701,08	3.471,45	3.425,26	268,86	12.193,15
*Uključujući i 1223,04 GWh koje je Aluminij nabavio kao kvalificirani kupac					
2007. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	1.120,10	1.780,31	1.124,09		4.024,50
Proizvodnja u termoelektranama	5.365,00	2.607,16			7.972,16
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	107,51	66,94	4,01		178,46
Proizvodnja	6.592,61	4.454,41	1.128,10		12.175,12
Distributivna potrošnja	3.809,38	3.109,09	1.307,60	257,02	8.483,09
Gubici prijenosa					312,00
Veliki kupci	549,36	156,77	2.045,37*		2.751,50
Potrošnja rudnika i pumpanje		45,11	10,86		55,97
Potrošnja	4.358,74	3.310,97	3.363,83	257,02	11.602,56
*Uključujući i 547,78 GWh koje je Aluminij nabavio kao kvalificirani kupac					

PRIOLOG C: Karta elektroenergetskog sistema Bosne i Hercegovine sa operativnim područjima Elektroprijenosa BiH i područjima elektroprivreda (decembar 2011. godine)

